

British Embassy
Skopje

ФИНАНСИРАЊЕ НА МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ:

Анализа на издвоени
средства за Законот
за младинско учество
и младински политики
во 2022 година

Проект:

Проектот „Практикувај демократија“ го спроведува Фондацијата за демократија на Вестминстер (ВФД), финансиран од Британската Амбасада во Северна Македонија.

Издавач:

Фондација за демократија на Вестминстер,
Северна Македонија

За издавачот: Дона Костуранова, директорка во земјата за Фондација за демократија на Вестминстер

Автор: Катерина Шапкова Коцевска

Соработници: Ксенија Поповиќ Коцевски (ЗМАИ)

Уредник: Петар Трајков

Техничка обработка: КОМА

Година на издавање: 2023

Скопје, јули 2023 г.

Овој производ е подготвен во рамки на проектот Граѓанско учество за зголемена доверба во институциите финансиран од Владата на Обединето Кралство, со поддршка на Британската амбасада Скопје. Мислењата и ставовите наведени во оваа содржина не ги одразуваат секогаш мислењата и ставовите на Британската Влада

СОДРЖИНА

Листа на табели	5
Листа на слики.....	5
Листа на прилози	6
Користени кратенки	7
Предговор.....	8
1. Вовед.....	10
2. Правна рамка за млади, младинско учество и младински политики	16
3. Состојба во 2022 година	32
Форми на младинско организирање и младинско претставување	32
Младинско учество	33
Локални младински совети	33
Политики за млади.....	34
Сервиси за млади.....	35
4. Анализа на издвоените буџетски средства за форми на младинско организирање од страна на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје.....	40
Анализа на исплатените средства кон формите на младинско организирање	42
Анализа на исплатените средства од буџетските корисници и единиците корисници	46
Исплатени средства од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје и останати институции на локално ниво	46
Исплатени средства од органи на државна управа и други корисници на централно ниво.....	50

5. Државно финансирање на младите, младинските политики и младинското учество на локално ниво	54
Локални младински совети	56
Локални младински собранија	60
Локални младински стратегии.....	61
Канцеларија за млади.....	62
Младински центар.....	63
Советник за млади	65
6. Анализа на финансирањето на младинските политики на централно ниво [Агенцијата за млади и спорт]	64
7. Идентификување на главите предизвици поврзани со финансирањето на младинските политики.....	80
Интервјуа со претставници на органите на државната управа и општините	82
Интервјуа со претставници на форми на младинско организирање.....	92
8. Заклучоци и препораки	110
Листа на референци.....	128
Прилози на документот.....	130

Листа на табели

Табела 1. Конкретни одредби содржану во ЗМУМП во врска со финансирањето.....	26
Табела 2. Финансирање на млади и младински политики на различни нивоа на власт	27
Табела 3. Исплатени средства од општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје кон формите на младинско организирање во 2022 година.....	48
Табела 4. Исплатени средства од буџетски корисници и единици корисници на централно ниво кон формите на младинско организирање во 2022 година.....	51
Табела 5. Административна, финансиска и логистичка поддршка на МЦ (2022 година)	62
Табела 6. Годишна стапка на промена на реализиран вкупен расход (во однос на претходна година) (2005=100)	71
Табела 7. Учество на вкупните расходи на АМС во вкупните расходи на Буџет на РСМ.....	72
Табела 8. Учество на расходите за млади на АМС во вкупните расходи на АМС и вкупните расходи на Буџетот на РСМ.....	74
Табела 9. Исплатени средства од АМС кон форми на младинско организирање, во денари (2020, 2021 и 2022 година)	75

Листа на слики

Слика 1. Закон за младинско учество и младински политики.....	25
Слика 2. Форми на младинско организирање во 2022 година (заклучно со 15.12.2022).....	32
Слика 3. Состојба со локални младински совети во 2022 година.....	33
Слика 4. Состојба со локални стратегии за млади во 2022 година.....	34
Слика 5. Состојба со канцеларии за млади во 2022 година.....	35
Слика 6. Младински центри во 2022 година	36
Слика 7. Состојба со службеници за млади во 2022 година.....	37
Слика 8. Структура на форми на младинско организирање на кои им се исплатени средства од буџетски корисници во 2022 година (број на организации и доделени средства)	38
Слика 9. Органограм на АМС.....	67
Слика 10. Вкупни реализирани расходи на АМС (во ден.)	70
Слика 11. Структура на расходи на АМС.....	73

Листа на прилози

Прилог 1. Износ на исплатени средства на формите на младински организации во 2022 година од буџетските корисници и единиците корисници (во денари).....	130
Прилог 2. Исплатени средства од АМС кон ф орми на младинско организирање (2020, 2021 и 2022 година) (во ден.)	133

Користени кратенки

АМС	Агенција за млади и спорт
ДЗР	Државен завод за ревизија
ЗМУМП	Закон за младинско учество и младински политики (Сл. Весник на Република Северна Македонија, бр. 10/20)
ЛМС	Локален младински совет
ЛСМ	Локално собрание на млади
НМС	Национално собрание на млади
Регистар	Регистар на форми на младинско организирање
ФМО	Форми на младинско организирање
ЦР	Централниот регистар на Република Северна Македонија

ПРЕДГОВОР

Финансирањето на младинските политики во Република Северна Македонија е тема за која низ годините се провлекува недостаток од информации. Младинските организации, а неретко и институциите, самите го покреваа прашањето за финансирање на младинските и потребата од прегледност за тоа колку средства се издвојуваат за младите и што се смета за финансирање на младински политики. Своевидно решение на оваа потреба беше донесувањето на Законот за младинско учество и младински политики. Законот предвидува задолжителни проценти кои ќе се издвојуваат од националниот и локалните буџети, но и покрај овие одредби, тешко е да се дојде до заклучок колку се вложува во имплементација. За ова посочуваа и младинските организации и институциите, а прашањето беше отворено и во рамки на дебатите во Собрание организирани од Клубот за младински прашања и младински политики во текот на 2022 и 2023 година.

Целта на оваа анализа е да се направи пресек како се финансираат младинските политики, во кој обем и со каков ефект на локално и национално ниво, но и како да се воспостави и подобри мониторингот на овие прашања. Од една страна, овие податоци низ бројки треба да покажуваат каде се младите на листата на приоритети, а од друга, да дадат прегледност на работата на институциите во областа на младинските политики

Фондацијата за демократија на Вестминстер изразува благодарност до авторките, проф. Катерина Шапкова-Коцевска и Ксенија Попоповик-Коцевски за вложениот труд во изработката на оваа анализа.

Изразуваме благодарност до организациите и институциите кои стоеа на располагање за споделување на искуства и информации од своето работење, со цел формирање на целосна слика за финансирањето на младинските политики.

Се надеваме дека оваа анализа ќе им послужи на сите засегнати страни, младите кои работат на овие прашања и институциите кои се директно одговорни за спроведување на младинските политики.

1.

Вовед

Младите се важни! Тие се клучна компонента за развојот на секое општество. Учесството на младите лица во општествениот, политичкиот и економскиот живот е од непроценлива важност за општествениот просперитет. Младите лица се идните лидери, идните креатори на политики, тие го претставуваат човечкиот капитал на една земја. Тие се креатори на промени, иновации и напредок во различни сектори како технологија, економија, образование и наука. Нивното делување и развој е од есенцијално значење за економскиот напредок, општествениот развој и демократското учество. Силата на младите луѓе лежи во нивната енергија, креативност и амбиција за изградба на подобра иднина. Младите се катализатор на промените и промотори на успехот и затоа нивното учество и вклучување во општествениот живот и развојните процеси е од круцијално значење. Обврска на секое општество е да ги препознае и поддржува во нивните напори за промена и развој. Владите, граѓанскиот сектор и компаниите треба заедно да вложат организиран напор и

да инвестираат во програми и политики кои ја зајакнуваат положбата на младите лица во едно општество и го промовираат нивното активно учество во општествените процеси.

Во Република Северна Македонија, значењето на младите е од витална важност. Младите луѓе во земјата дополнително се изложени на влијание на многу неповолни околности, вклучувајќи ги неповолните демографски трендови, високата стапка на невработеност, посебно младинската невработеност, неповолните миграциски трендови и одлив на квалификувана работна сила, нерамномерниот регионален развој, дискриминација по различни основи, последиците од здравствената криза и многу други. Сите овие негативно влијаат врз развојот, посветеноста и вклучувањето на младите лица во општествениот живот. Затоа на поддршката на младите и младинскиот сектор треба да му се пристапи сериозно и одговорно и што поскоро да се афирмира и зајакне позицијата на младите лица во општеството. Поддршката на младите, преку креирање на одговорни младински политики и поддршка на младинското учество во носењето колективни одлуки треба да биде признаено како прашање од стратешки национален интерес и приоритетна важност.

Голем исчекор кон остварување на оваа цел беше носењето на Законот за младинско учество и младински политики. Станува збор за релативно нов закон, донесен е на 14 јануари 2020 година од страна на Собранието на Република Северна Македонија, како резултат на претходен повеќегодишен консултативен процес во кој беа вклучени повеќе засегнати страни (претставници од младинскиот сектор, пратеници од повеќе пратенички групи, претставници на подмладоците на политичките партии, претставници на меѓународната заедница, експертска јавност и други). Со овој закон се уредуваат формите на младинско организирање, учеството на младите во процесот на креирање на младински политики и донесување одлуки кои се однесуваат на нив, креирањето стратешките документи на национално и локално ниво, активностите и мерките кои ги презе-

маат органите на државната управа и единиците на локалната самоуправа за унапредување на положбата на младите во општеството, како и информирање и заедничко планирање на активности поврзани со и за млади. Примената на овој закон се очекува да донесе повеќекратни придобивки за младите лица, но и за општеството во целина, вклучувајќи: креирање и спроведување на политика на млади на сите нивоа преку повеќе секторски пристап; зајакнување на учеството на младите во процесите на креирање на политики за млади; зајакнување на свеста за важноста на младите и нивната општествена улога; промовирање меѓугенерациско партнерство; поддршка и унапредување на младинското организирање; поттикнување на структурен дијалог на национално и локално ниво; поттикнување на волонтерство, младински активизам и младинската работа; поттикнување на личен, професионален и социјален развој кај младите и др.

Законот за младинско учество и младински политики содржи повеќе одредби со кои се уредува државното финансирање на младите, односно младинските политики и младинското учество. Оваа анализа има за цел да ги презентира податоците за издвојувањата на органите на државната управа, општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје, односно исплатите од буџетските корисници и единиците корисници наменети за младите и за спроведување на Законот за млади и младинско учество. Во студијата се обработени податоци кои се однесуваат на 2022 година.

Анализата беше спроведена во рамки на проектот „Практикувај демократија“, спроведуван од Фондацијата за демократија на Вестминстер (ВФД), а финансиран од Британската Амбасада во Северна Македонија.

Како потенцијални директни корисници на резултатите, наодите, заклучоците и препораките содржани во оваа студија, а во врска со состојбата со државното финансирање на младите и младинските

политики во 2022 година ги сметаме носителите на одлуки и клучните субјекти во младинскиот сектор. Се надеваме дека наодите и препораките кои произлегоа од анализата ќе бидат од корист при креирањето решенија за унапредување на положбата на младите во Република Северна Македонија. Дополнително, цениме дека студијата би била од корист за информирање и на пошироката јавност, медиумите, како и сите останати засегнати страни.

Студијата е организирана на следниот начин: веднаш по Воведот, во вториот дел е претставена правната рамка со која се уредуваат финансиските обврски поврзани со спроведувањето на младинските политики и младинското учество. Фокусот во овој дел е ставен на Законот за младинско учество и младински политики од 2020 година. Во третиот дел од анализата ќе биде презентирана состојбата поврзана со спроведувањето на обврските за органите на државната управа, општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје во врска предвидени во горенаведениот закон. Во четвртиот дел е даден пресек на издвоените и исплатените средства кон форми на младинско организирање од страна на буџетските корисници и единиците буџетски корисници во 2022 година. Анализата на останатите обврски кои произлегуваат од ЗМУМП на локално и централно ниво е дадена во петтиот и шестиот дел на оваа студија, соодветно. Во седмиот дел се резултатите од спроведените интервјуа со засегнатите страни во врска со државното финансирање на младите и младинските политики. Последниот дел од анализата ги сублимира заклучоците кои произлегуваат од истражувањето и препораки за надминување на предизвиците. На крајот на студијата е поместена листата на референци и прилози кон текстот.

2.

Правна рамка за млади, младинско учество и младински ПОЛИТИКИ

Основен закон со кој се регулира материјата поврзана со младите, младинското учество и младинските политики е Законот за младинско учество и младински политики (Сл. Весник на Република Северна Македонија, бр. 10/20) (понатаму во текстот: ЗМУМП). Станува збор за релативно нов закон, донесен во јануари 2020 година. До сега законот не претрпел измени, односно дополнувања на основниот текст.

Со овој закон се уредуваат неколку важни аспекти поврзани со младите и нивното живеење, вклучувајќи ги формите на младинско организирање, учеството на младите во процесот на креирање младински политики, донесувањето на одлуки кои се однесуваат на младите, носењето на стратешките документи поврзани со младите, како и организацијата и примената на активностите и мерките кои ги преземаат органите на државната управа и единиците на локалната самоуправа (општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје) за унапредување на положбата на младите.

Притоа, под млади, во смисла на овој закон се подразбираат лицата кои припаѓаат на старосната група од 15 до 29 години. ЗМУМП е претежно насочен кон уредување на два аспекти поврзани со младата популација во земјата: младинските политики и младинското учество. Под поимот *младински политики* се подразбира збир на мерки кои се преземаат за да се задоволат потребите на младите, со цел остварување на нивниот полн потенцијал. Младинското учество, пак, е процес кој им овозможува на младите учество и заедничко носење на одлуки за политики и програми кои директно или индиректно го обликуваат животот на младите.

Предмет на оваа студија е анализа на спроведувањето на обврските кои ги наметнува ЗМУМП на органите на државната управа, општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје, односно одредбите кои се однесуваат на централниот и локалните буџети, а поврзани со финансирањето на политиките и активностите поврзани со младите, младинските политики и младинското учество.

За подобро разбирање на овој документ, во овој дел од студијата, се поместени клучните елементи на ЗМУМП, релевантни за анализата.

Форми на младинско организирање и претставување

ЗМУМП предвидува четири форми на младинско организирање (понатаму во текстот: ФМО) и претставување.

Првата ФМО е **младинска организација**. Младинска организација е секоја организација која е регистрирана согласно Законот за здруженија и фондации, во која највисокото тело на одлучување е составено од најмалку две третини млади лица на возраст од 15 до 29 години и чиешто цели и активности се дефинирани и насочени кон унапредување на интересите на младите.

Втора форма, пак, на младинско организирање се организациите за млади. За разлика од младинските организации, **организациите за млади** се организации регистрирани согласно со Законот за здруженија и фондации, но кои не се водени од млади, туку дел од нивните програмски цели и активности се насочени кон унапредување на интересите на младите. Во организации за млади се вбројуваат и подмладоците на политичките партии и младинските секции во синдикатите (организирани како дел од друг правен субјект).

Третата форма на младински организации се **младинските чадор организации**. Младински чадор организации се организации во кои членуваат формите на младинско организирање (младинските организации и организациите за млади), а кои се обединуваат поради остварување на заеднички цели во специфични области од интерес на младите. Во законот се предвидени услови кои треба да бидат исполнети со цел здружувањето на формите на младинско организирање да станат младинска чадор организација. Во ЗМУМП се објаснети повеќе активности кои ги вршат младинските чадор организации, вклучувајќи: учество во процесот на креирање закони, документи за политики и други стратешки документи, учество во спроведување, следење и оцена на политиките за млади, поддршка на младинско организирање и здружување, застапување на заедничките цели во посебните области во кои делуваат од интерес на младите, спроведување анализи и истражувања во однос на развојот на младите во општеството и др.

Формите на младинско организирање формираат национално собрание на млади. **Националното собрание на млади** (понатаму во текстот: НМС) претставува тело на ФМО кое врши избор на младински претставници во советодавното тело, креира приоритети и политики за застапување на младинските претставници и ја координира и следи нивната работа.

Формите на младинско организирање се впишуваат во *Регистарот на форми на младинско организирање* (понатаму во текстот: Регистар), кој го води Агенцијата за млади и спорт (Понатаму во текстот: АМС). Притоа, при уписот, ФМО треба да достават барање за упис во регистарот дополнето со повеќе прилози. Организациите за млади во прилог на барањето ги доставуваат статутот на организацијата, програмата за работа на организацијата, годишниот извештај на активности од областа на млади, вкупниот број на членови на организацијата и број на членови од 15 до 29 години, додека младинските организации покрај овие прилози треба да приложат и решение за извршен упис во Централниот регистар на Република Северна Македонија (понатаму во текстот: ЦР) со кое се потврдува дека организацијата е основана најмалку една година и тековна состојба од ЦР не постара од шест месеци со која се докажува активен статус на организацијата.

Регистарот на форми на младинско организирање е јавно достапен и се објавува на веб страната на АМС.

Младинско учество

Во главата за младинско учество од ЗМУМП е предвидено формирање на национално советодавно тело за младински политики. ***Националното советодавно тело за младински политики*** е претставува тело за соработка меѓу младински претставници и претставници на органите на државната управа кое има советодавна и надзорна улога при спроведувањето на младинските политики и активностите за млади. Се формира со одлука на Владата на Република Северна Македонија и е составено од најмногу осум претставници именувани од органите на државната управа и девет младински претставници избрани од Националното собрание за млади, од кои еден е претседател. Од аспект на финансирањето на младинските политики, ова тело има витално значење, од причина што *дел од неговите надлежностите е да дава мислење за буџетските средства*

наменети за млади како и предлози, мислења и препораки за финансирањето на активности поврзани со младите.

Локални младински совети и собранија

Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје со статут треба да предвидат формирање на **локални младински совети**. Локалните младински совети имаат советодавна и застапувачка улога од делокругот на младински прашања и политики. Конкретно, членовите на ЛМС имаат право да предлагаат точки на дневен ред на Советот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје кои ги засегаат младите, да иницираат прашања за млади од делокругот на работата на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, да иницираат, учествуваат и даваат повратни информации за процесот на локална младинска стратегија и др. Имајќи предвид дека буџетот на единиците на локалната самоуправа го донесува Советот на општината, функционирањето на е од суштинска важност за финансирање на младите и младинските политики на локално ниво.

Членовите на ЛМС ги избира **локалното собрание на млади (ЛСМ)** по пат на непосредни избори со тајно гласање. Во Собранието на млади можат да членуваат младински организации, организации за млади, политички подмладоци, ученички и студентски организации и други облици на младинско здружување. Членовите на ЛСМ не мора да бидат регистрирани во општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, но мора да имаат активности на територијата на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје во чие што Собрание членуваат. Членовите на ЛМС се верификуваат од страна на Советот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје по добиена одлука за избор на членови од страна на ЛСМ.

Политики за млади

Политиките за млади се креираат и развиваат на национално ниво и на локално ниво. На национално ниво, ЗМУМП предвидува креирање на **национална стратегија за млади**. Национална стратегија за млади претставува стратешки документ со кој се утврдуваат среднорочните цели и приоритети за развој на младинските политики и унапредување на интересите на младите. Со стратегијата се утврдуваат и *организациските, финансиските и административните мерки за нивно остварување на национално ниво*. Националната стратегија за млади ја изработува АМС преку организирање на консултативен, инклузивен и транспарентен процес и по претходно добиено мислење од советодавното тело за млади и ја доставува до Владата на РСМ. Стратегијата ја донесува Владата на РСМ за период од пет години. Националната стратегија содржи и Акциски план за реализација со дефинирани активности, динамика, носители на активности и *проекции на буџетски средства*, како и услови и индикатори за евалуација за спроведувањето на Националната стратегија за млади.

На локално ниво, ЗМУМП предвидува креирање на локални стратегии за млади. **Локална стратегија за млади** е стратешки документ со кој во согласност со Националната стратегија за млади, се утврдуваат среднорочните цели и приоритети за развој на младинските политики и унапредување на интересите на младите на локално ниво и се утврдуваат организациски, финансиски и административни мерки за нивно остварување. Исто како и Националната стратегија за млади, и локалната стратегија за млади содржи Акциски план за реализација со дефинирани активности, динамика, носители на активности и *проекции на буџетски средства*, како и услови и индикатори за евалуација за спроведувањето на локалната стратегија за млади. Локалната стратегија за млади ја донесува Советот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје за период од пет години.

Сервиси за млади

Во ЗМУМП се предвидени четири облици на сервиси за млади.

- **Канцеларија за млади** која претставува примарна точка за пристап на младите на локално ниво и место од каде се координира работата за млади на локално ниво. Канцелариите за млади ги формираат општините, општините во градот Скопје и градот Скопје
- **Младинските центри** се места каде се подготвуваат и спроведуваат програми кои ја подобруваат благосостојбата на младите, развојот на личниот, социјален и професионален живот на младите, информации од важен интерес за младите и други аспекти од животот на младите. Одговорни за работата во младинскиот центар се младински работници. Младинските центри се основаат во соработка меѓу општините и ФМО.
- **Службеник за млади** е лице одговорно за работењето на Канцеларијата за млади, како и за координирање, спроведување и следење на прашања од интерес на младите во делокругот на надлежностите на институцијата. Органите на државната управа, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје се должни да одредат службеник за млади.
- **Истражувачкиот центар** треба да биде воспоставен од страна на АМС со цел обработување на различни теми поврзани со младите.

За подобро разбирање на организацијата и структурата на ЗМУМП, на следната слика е даден визуелен приказ на организациите, телата, документите, политиките и активностите кои произлегуваат од ЗМУМП.

Слика 1.
Закон за
младинско
учество и
младински
политики.

Извор:
ЗМУМП

Покрај одредбите кои се однесуваат на организирањето на младинскиот живот, младинските политики, младинското учество, и сервисите за млади, ЗМУМП содржи и неколку одредби кои се однесуваат на финансирањето на овие прашања поврзано со младинскиот живот и делување. Така, член 25 од ЗМУМП предвидува една општа рамка за финансирањето на младинските политики и младинското учество. Општите обврски се следните:

- 1. За спроведување на ЗМУМП годишно се издвојуваат средства од Буџетот на Република Северна Македонија во висина од најмалку 0,3%.**
- 2. Од буџетите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје за млади се издвојуваат средства во висина од најмалку 0,1% на годишно ниво.**

Анализата на член 25 од ЗМУМП, покажува различен пристап во уредувањето на финансирањето на младите, младинскиот сектор и младинските политики. Имено, во став 1, од овој член се користи фразата „За спроведување на овој закон“, со што директно се поврзува финансирањето од Буџетот на РСМ со конкретните цели / мерки / активности предвидени во ЗМУМП. Од друга страна, за финансирањето на локално ниво се користи поширок пристап и во став 2 од истиот член е уреден износот од буџетот на општините или Градот Скопје кој се издвојува за „младите“. Ваквата формулација дава поголем простор на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје при интерпретацијата на изборот на кои активности, мерки, проекти, ќе бидат финансирани и на кој начин, секако имајќи го предвид законски утврдениот минимум за издвоени средства на годишно ниво.

Како дополнување, покрај оваа општа одредба од чл.25, ЗМУМП уредува и конкретни обврски за обезбедување на административна, финансиска и логистичка поддршка на спроведувањето на различни активности, односно политики кои произлегуваат од него. Во табелата во продолжение се сумирани конкретните барања поврзани со финансирањето.

Табела 1.
Конкретни одредби во ЗМУМП во
врска со финансирањето

Тело / Политика / Мерка	Член	Објаснување
Национално собрание на млади	Чл. 11, ст.5	Оперативните трошоци за организирање на собранијата по претходно доставен финансиски план, се финансираат од обезбедените средства во Буџетот на Република Северна Македонија од надлежниот орган на државната управа надлежен за работите од областа на младите.
Национално советодавно тело	чл. 14, ст.6	Административна, финансиска и логистичка поддршка за работата на советодавното тело обезбедува Владата на Република Северна Македонија.
Националната стратегија за млади	Чл. 19, ст.7	Националната стратегија за млади се спроведува со финансиски средства од Буџетот на Република Северна Македонија.
Локална стратегија за млади	Чл. 20, ст.6	Локалната стратегија за млади се спроведува со буџетски средства од општините, општините во градот Скопје и градот Скопје

Наместо резиме

ЗМУМП предвидува повеќе обврски за органите на државната управа, односно општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје, поврзани со обезбедување административни, финансиски и организациски мерки за поддршка на младите, младинските политики и младинското организирање. Притоа, еден сет на одредби се однесуваат на единствено на централно ниво, односно ги засегаат органите на државната управа или е предвидено да се финансираат од Буџетот на РСМ, додека друг сет на одредби се однесуваат на локално ниво и се предвидува издвојување средства од буџетите на општините, општините на град Скопје и Градот Скопје. Применувајќи го овој пристап, се обидовме да ги систематизираме одредбите, односно обврските за финансирање на централно ниво, наспроти на локално ниво.

Табела 2.
Финансирање на млади и младински
политики на различни нивоа на власт

Централно ниво	Локално ниво
<p>За СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗМУМП годишно се издвојуваат средства од Буџетот на Република Северна Македонија во висина од најмалку 0,3%, што може да вклучува:</p> <p>→ Финансиска поддршка на активности, иницијативи, проекти на формите на младинско организирање (не е изрично предвидено во ЗМУМП)</p>	<p>Од буџетите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје за МЛАДИ се издвојуваат средства во висина од најмалку 0,1% на годишно ниво.</p> <p>Овие средства може да се наменуваат за:</p> <p>→ Финансиска поддршка на активности, иницијативи, проекти на формите на младинско организирање (не е изрично предвидено во ЗМУМП)</p>

-
- Оперативните трошоци за организирање на собранијата / седниците на Националното собрание за млади, по претходно доставен финансиски план, се финансираат од обезбедените средства во Буџетот на Република Северна Македонија од надлежниот орган на државната управа надлежен за работите од областа на младите.
 - Административна, финансиска и логистичка поддршка за работата на Националното советодавно тело за младински политики обезбедува Владата на Република Северна Македонија.
 - Националната стратегија за млади се спроведува со финансиски средства од Буџетот на Република Северна Македонија.
 - Органите на државната управа се должни да одредат службеник за млади за координирање, спроведување и следење на прашања од интерес на младите во делокругот на надлежностите на институцијата (евентуални финансиски импликации)
 - Иако нема директна одредба, би требало оперативните трошоци за организирање на собранијата / седниците на локалното собрание за млади, да се финансираат од обезбедените средства во буџетот општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје (аналогно на НМС)
 - Локалната стратегија за млади се спроведува со буџетски средства од општините, општините во градот Скопје и Градот Скопје. (Иако не е изрично предвидено, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје би требало да обезбедат средства и за процесот на носење на стратегиите.)
 - Општините, општините во градот Скопје и градот Скопје формираат канцеларија за млади од каде се координира работата за млади во општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и претставува примарна точка за пристап на младите на локално ниво. Општината може да обезбеди административна, финансиска и логистичка поддршка на канцеларијата.
-

-
- Агенцијата за млади и спорт воспоставува истражувачки центар за различни теми поврзани со младите *(може да се јават трошоци поврзани со воспоставувањето и функционирањето на центарот)*
 - Младинските центри се основаат во соработка меѓу општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и младинските форми на организирање регулирани во овој закон. *Општината може да обезбеди административна, финансиска или логистичка поддршка на центарот.*
 - Органите на државната управа, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје се должни да одредат службеник за млади, лице одговорно за работењето на Канцеларијата за млади за координирање, спроведување и следење на прашања од интерес на младите во делокругот на надлежностите на институцијата. *Општината може да обезбеди административна, финансиска и логистичка поддршка на Службеникот за млади.*
 - Останати намени поврзани со млади.
-

Во остатокот од студијата ќе се раководиме по овој пристап, односно ќе се обидеме да одговориме на прашањето каква состојбата со исполнување на обврските за финансирање на локално и на централно ниво.

3.

Состојба во 2022 година

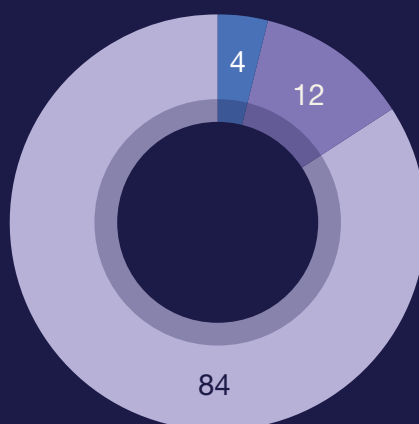
Во овој дел од студијата е прикажана состојбата со исполнување на обврските кои произлегуваат од ЗМУМП. Потребата за ваков пристап се должи на тоа што финансирањето на младите, младинските политики и младинското учество во еден дел е поврзано со формите, мерките, активностите и политиките кои уредува законот, па затоа информациите до каде е стигнато со исполнувањето на законски утврдените обврски (заклучно со 2021 година) се битни, од аспект на оваа анализа.

Форми на младинско организирање и младинско претставување

Регистарот на форми на младинско организирање, заклучно до 15 декември 2022 година, содржи вкупно 83 форми на младинско организирање. Од нив најголем дел, вкупно 70 се организации за млади. Помал дел се младински организации и нивниот број изнесува вкупно 10. Иако, во член 13 од ЗМУМП е уредено во регистарот на форми на младинско организирање да бидат вклучени младинските организации и организациите за млади, сепак во јавно достапниот регистар на веб страната на АМС можат да се најдат и 3 младински чадор организации.

Форми на младински организации

Слика 2.
Форми на
младинско
организирање
во 2022
година
(заклучно со
15.12.2022)

Извор:
Агенција за
млади и спорт,
Регистар на
младински
организации
(2023)

- Младинска организација
- Организации за млади
- Младински чадор организации

Национално собрание за млади, како тело на формите на младинско организирање, досега не е свикано. ЗМУМП предвидува собранието да биде свикано од страна на иницијативен одбор од најмалку две третини од формите на младинско организирање од Регистарот на форми на младинско организирање.

Младинско учество

Во 2021 година, Владата донела одлука за формирање на Национално советодавно тело за младински политики со која се уредува дека во ова тело учествуваат 8 претставници од државните органи и тоа, по еден претставник секој од следните органи: Агенцијата за млади и спорт, Министерство за труд и социјална политика, Министерство за образование и наука, Министерство за правда, Министерство за култура, Министерство за финансии, Министерство за здравство и Министерство за локална самоуправа (Службен весник на РСМ 158/2021). Меѓутоа, поради тоа што Националното младинско собрание сè уште не е формирано, не е направен избор на младински претставници во советодавното тело. Практично, иако уште во 2021 година е донесена одлука за негово формирање, советодавното тело нема сè уште почнато со работа.

Локални младински совети

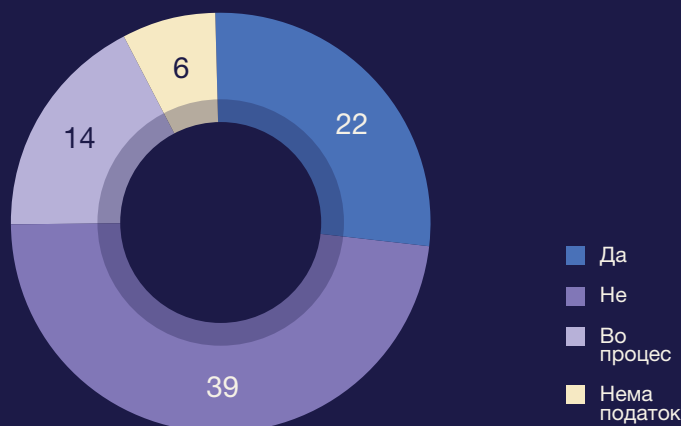
Според податоците добиени од Мониторингот спроведен од страна на Националниот младински совет на Македонија за имплементацијата на ЗМУМП (2023), локален младински совет е формиран само во 22 општини во земјата, додека 14 општини биле во процес на формирање на ЛМС. Останатите општини немаат ЛМС или не одговориле на прашањето поставено од страна на Националниот младински совет. Рокот за формирање на ЛМС е една година од влегувањето во сила на ЗМУМП, односно е истечен од јануари 2021 година.

Дали е формиран Локален младински совет во општината?

Слика 3.
Состојба со локални младински совети во 2022 година

Извор: НМСМ.

Политики за млади

Национална стратегија за млади, иако требало да се донесе најдоц-на 18 месеци од влегувањето на сила на ЗМУМП, се уште не е донесена. На собраниската дебата за актуелните младински политики, одржана на 31 март 2023 година, а организирана од страна на Клубот на млади пратеници во Собранието на Република Северна Македонија¹, беше споделена информација дека Националната стратегија за млади 2023 – 2027 е во завршна фаза на подготовка и се очекува да биде донесена во наредните месеци.

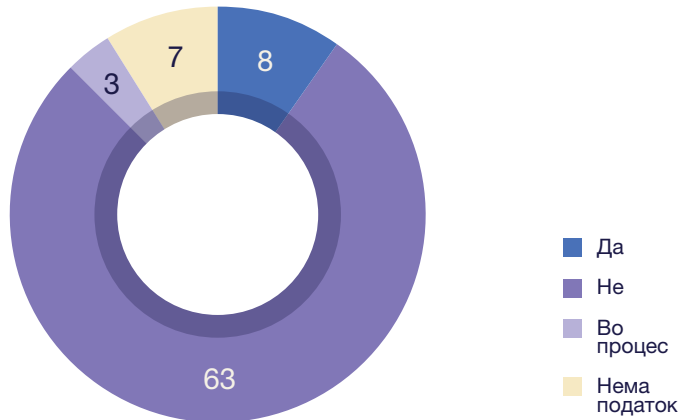
Вкупно 8 општини во земјата имале усвоено локална стратегија за млади до крајот на 2022 година, додека во вкупно 3 општини стратегијата била во процес на усвојување. Во ЗМУМП не е предвиден рок за донесување на локална стратегија за млади од страна на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје.

¹ Достапна на: <https://www.youtube.com/watch?v=YfOpid7uGeI>

Дали е усвоена стратегијата за млади?

Слика 4.
Состојба
со локални
стратегии
за млади во
2022 година

Извор:
НМСМ.

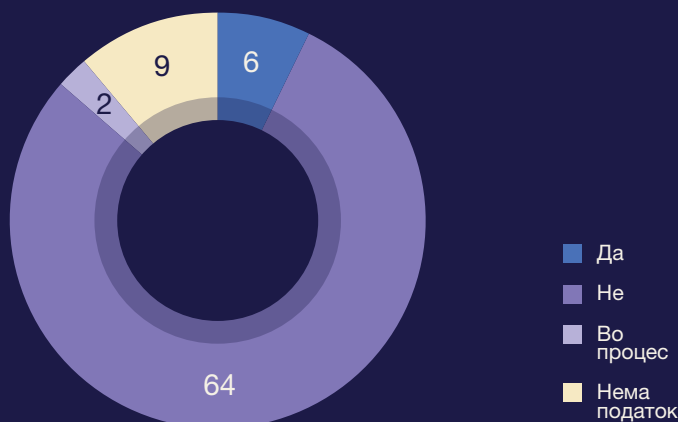
Сервиси за млади

Според ЗМУМП, канцелариите за млади требало да бидат формирани во рок од една година од денот на влегување во сила на законот, односно до јануари 2021 година. Две години подоцна, канцеларии за млади се отворени во вкупно 8 општини, додека во 2 општини канцелариите се во процес на отворање.

Дали е формирана канцеларија за млади во рамки на Општината?

Слика 5.
Состојба со канцеларии за млади во 2022 година

Извор:
НМСМ.

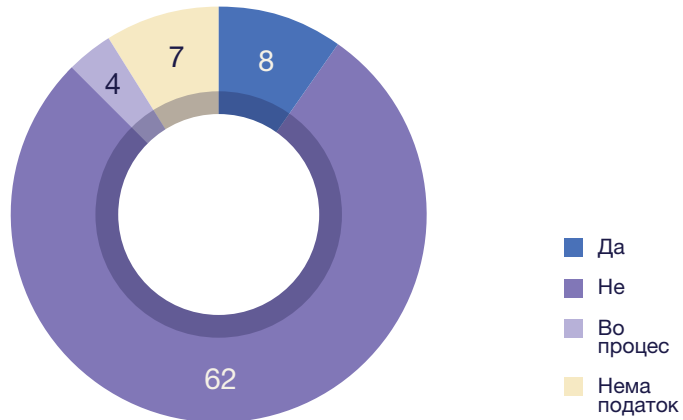

Младинските центри како места каде се подготвуваат и спроведуваат програми кои ја подобруваат благосостојбата на младите, развојот на личниот, социјален и професионален живот на младите, информации од важен интерес за младите и други аспекти од животот на младите до крајот на 2022 година се формирани во вкупно 8 општини, додека во 4 општини се во фаза на формирање. ЗМУМП предвидува обврска за секоја општина да овозможи функционирање на најмалку еден младински центар на територијата на општината во рок од 5 години од влегувањето во сила на законот.

Дали е формиран младински центар во општината?

Слика 6.
Младински
центри во
2022 година

Извор:
НМСМ.

Органите на државната управа, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон определуваат службеник за млади. Според податоците од АМС, до денес службеник за млади имаат определено 55 органи на државна управа и останати институции, додека 62 општини успешно одговориле на оваа обврска.

Број на службеници за млади

Слика 7.
Состојба со службеници за млади во 2022 година

Извор:
АМС.

Последниот облик на сервис за млади, предвиден со ЗМУМП, е истражувачкиот центар, кој треба да го воспостави АМС и да работи на различни теми поврзани со младите. Истражувачкиот центар до сега не е формиран.

4.

Анализа на издвоените буџетски средства за форми на младинско организирање од страна на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје

Во овој дел од анализата ги истражуваме средствата кои се доделени од страна буџетските корисници и единките корисници на формите на младинско организирање впишани во регистарот на АМС. Односно, целта на овој дел од анализата беше да одговориме колку средства се фактички исплатени на младинските организации, организациите за млади и чадор младинските организации. Податоците кои се однесуваат на поединечните трансакции беа обезбедени преку веб порталот Open finance (Отворени финансии) на Министерството за финансии. Истите се однесуваат на 2022 година.

Анализата во овој дел е двонасочна. На почетокот ќе бидат презентирани податоците за исплатени средства по примач на средствата, што во случајов се формите на младинско организирање. На овој начин даваме одговор на прашањето: „Кому, односно на кои форми на младински организации им се доделени средства од страна на буџетските корисници во 2022

година и во колкав износ?“. Во вториот дел од поглавјето, ќе бидат презентирани резултатите организирани по давач, односно исплаќач на средства. Прашањето кое треба да се одговори во овој дел е „Кои буџетски корисници и единици корисници исплатиле средства на формите на младинско организирање во 2022 година и во колкав износ?“

Анализа на исплатените средства кон формите на младинско организирање

Анализата покажа дека во 2022 година, од страна на буџетските корисници и единките корисници во земјата, биле реализирани вкупно **200 трансакции** кои означуваат исплата на средства кон формите на младинско организирање. Вкупниот износ на средства кои се исплатени на формите на младинско организирање изнесува **46.413.123,00 денари**.

Вкупно 51 одделна форма на младинско организирање се јавиле во улога на примач на средства. Од нив, 7 се младински организации, 42 организации за млади и 2 младински чадор организации. Висината на средствата која им е исплатена на младинските организации изнесува **8.554.906 денари**, организациите на млади изнесува **31.895.558 денари**, додека на чадор организациите им биле исплатени **5.962.659 денари**. **Младинските организации, согласно член 6 од МЗУМП, се организации чии цели и активности се дефинирани и насочени кон унапредување на интересите на младите. Младинските чадор организации, исто така, се организации во кои членуваат формите на младинско организирање кои се обединуваат поради остварување на заеднички цели од интерес на младите.** Меѓутоа, организациите за млади се организации кои работат на младинска проблематика, но и покриваат и други области.

Според чл.7 од МЗУМП; организациите за млади се организации чиј **ДЕЛ ОД ПРОГРАМСКИТЕ ЦЕЛИ И АКТИВНОСТИ** се насочени кон унапредување на интересите на младите. Затоа, погрешно би било да се изведе заклучок дека сите исплатени средства кон формите на младинско организирање се средства кои се насочени кон активности од младински интерес. **Оттука, правилниот заклучок во врска со државното финансирање на формите на младинско организирање би гласел: „Во 2022 година, буџетските корисници и единиците корисници исплатиле најмалку 14.517.565 денари (средства исплатени на младинските организации и младинските чадор организации), но не повеќе од 46.413.123 денари за остварување на програмски цели и активности на организациите поврзани со младите и младинските интереси.“**

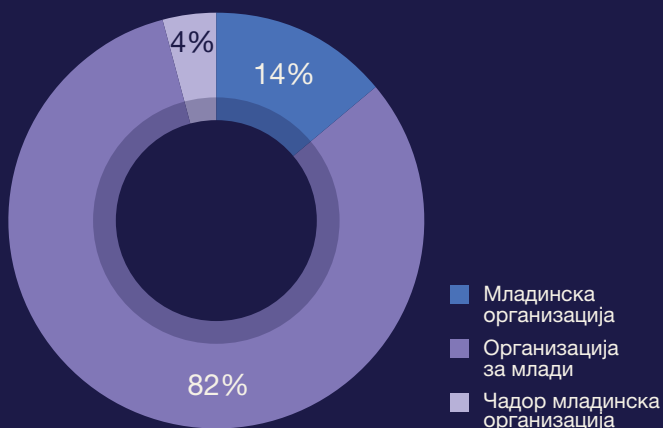
Доколку овие податоци се споредат во однос на буџетот на Република Северна Македонија во 2022 година, **тогаш може да се заклучи дека за младинските организации и чадор организациите се издвоени 0,005% од планираните расходи во буџетот во 2022 година. Доколку кон овој износ се додадат средствата исплатени кон организациите за млади, тогаш може да се заклучи дека кон формите на младински организации се издвоени 0,016% од буџетот.**

Структурата на формите на младинско организирање на кои им биле доделени средства од буџетските корисници во 2022 година, од аспект на нивниот број и висината на издвоените средства е дадена на следната слика.

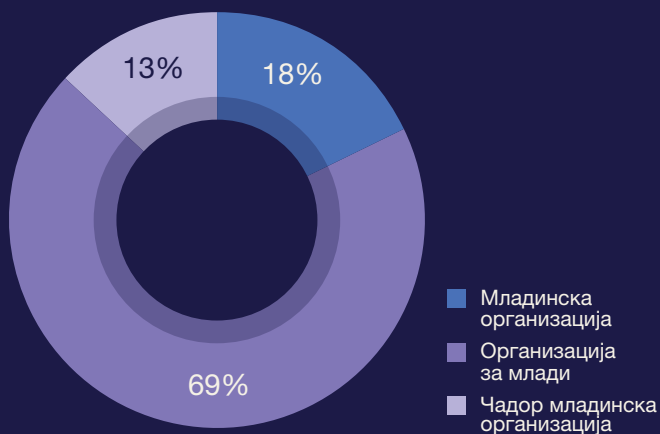
Слика 8.
Структура на форми на младинско организирање на кои им се исплатени средства од буџетски корисници во 2022 година (број на организации и доделени средства)

Број на форми на младинско организирање

Извор:
Податоците за исплатени средства кон формите на младинско организирање се добиени од платформата Open Finance (2023).

Исплатени средства од буџетски корисници (во денари)

Анализата на исплатените средства открива уште еден интересен куриозитет поврзан со финансирањето на формите на младинско организирање. Имено, сликите погоре потврдуваат постоење на една изразена нерамномерност од аспект на бројот на формите кои се јавуваат во функција на примачи на средства, но и од аспект на висината на исплатените средства. И во двата случаи, доминираат организациите за млади. Односно, 82% од вкупниот број на форми на младински организации од регистарот на кои им се исплатени средства во 2022 година се организации за млади. Наспроти овој податок, бројот на младинските организации кои добиле средства изнесува 14% од вкупниот број на форми на младинско организирање, односно 4% е учеството на младинските чадор организации. Слична е состојбата, доколку се погледнат и податоците за вкупниот износ на исплатени средства. Имено, од вкупно исплатените средства кон формите на младинско организирање, 69% припаѓаат на организациите за млади, 18% за младинските организации и 13% за чадор организациите. Сепак, оваа диспропорционалност не треба да претставува изненадување. Доколку се навратиме на структурата на формите на младинско организирање евидентирани во Регистарот на АМС, ќе забележиме слична дистрибуција на формите. Имено, и таму доминираат организациите за млади, пред младинските организации и младинските чадор организации (види: дел 3 од Студијата). **Затоа, ваквата структура на исплатени средства на форми на младински организации во која доминираат организациите за млади не би требало да претставува изненадување. Сепак, имајќи предвид дека основните програмски цели и активности на останатите форми (младинските организации и чадор организациите) се насочени директно кон унапредување на интересите на младите, добро би било да се зголеми нивното учество и во регистарот на АМС, како и во структурата на исплатени средства од страна на буџетските корисници и единиците корисници.**

Во Анекс 1 на овој документ се дадени податоците за исплатените средства во 2022 по форма на младинска организација и по буџетски корисник.

Анализа на исплатените средства од буџетските корисници и единиците корисници

Буџетските корисници и единиците корисници кои исплатиле средства на формите на младинско организирање во 2022 година ги организираме во две групи:

- Општини, општините на Градот Скопје и Градот Скопје и останати институции на локално ниво;
- Органи на државна управа и други корисници на централно ниво.

Во продолжение се наведени добиените резултати за секоја од одделните групи.

Исплатени средства од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје и останати институции на локално ниво кон форми на младинско организирање

Територијалната организација локалната самоуправа во Република Северна Македонија опфаќа 80 општини (во кои се вклучени општините во Градот Скопје) и Градот Скопје. Во вкупно 16 од нив, како и во Градот Скопје, во 2022 година била реализирана трансак-

ција кон некоја форма на младинска организација. Односно, само во 20% проценти од општините е регистрирана исплата на средства кон младински организации, организации за млади и младински чадор организации. Вкупниот износ на исплатени средства изнесува **8.934.709 денари**. Од нив, **1.272.261 денари** се исплатени кон младинските организации (**14% од вкупно исплатените средства кон ФМО**), **6.442.458 денари** кон организациите за млади (**72% од вкупно исплатените средства кон ФМО**) и **1.219.990 денари** кон младинските чадор организации (**14% од вкупно исплатените средства кон ФМО**). Конкретните износи, по општина, се преставени во наредната табела.

Табела 3.
Исплатени средства од општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје кон формите на младинско организирање во 2022 година

Општина	Исплатени средства кон младински организации (во денари)	Исплатени средства кон организации за млади (во денари)	Исплатени средства кон чадор организации (во денари)	Исплатени средства на форми на младинско здружување	Вкупни реализирани расходи (во ден.)	Реализирани расходи на буџетска сметка (во ден.)	% од вкупни расходи	% од вкупни расходи на основен буџет
АЕРОДРОМ		310000		310000	1119348591	6037440548	0.03%	0.05%
БИТОЛА		1415943		1415943	1858319097	870687341	0.08%	0.16%
ВЕЛЕС	80780	200000		280780	911854864	284158899	0.03%	0.10%
ГАЗИ БАБА		180000	30000	210000	1086459245	523416693	0.02%	0.04%
ГОСТИВАР		750000		750000	1116532528	347353175	0.07%	0.22%
ГРАД СКОПЈЕ	30000	2807047		2837047	5783131666	3650402305	0.05%	0.08%
ЈЕГУНОВЦЕ		20000		20000	148827589	59324128	0.01%	0.03%
КАВАДАРЦИ	501481			501481	1082255383	515734902	0.05%	0.10%
КОЧАНИ	10000			10000	584687574	213342956	0.00%	0.00%
КУМАНОВО	600000			600000	1859090286	598486156	0.03%	0.10%
ОХРИД		265000	1189990	1454990	1166993316	631925409	0.12%	0.23%
ПРИЛЕП		65000		65000		303557994		0.02%
СТРУМИЦА		27000		27000	1217311189	510125723	0.00%	0.01%
ЦЕНТАР	30000	118000		148000	926661155	526896657	0.02%	0.03%
ЧАИР		257468		257468		241257146		0.11%
ЧАШКА	20000			20000	151516454	64296407	0.01%	0.03%
ШТИП		27000		27000		268794337		0.01%
ВКУПНО	1272261	6442458	1219990	8934709				

Извор: Податоците за исплатени средства кон формите на младинско организирање се добиено од веб платформата Open Finance (2023).

Дополнително, од табелата може да се извлече заклучок дека во листата на општини кои исплатиле средства доминираат претежно урбаните општини. Постојат две можни објаснувања за ваквата состојба. Прво, станува збор за општини кои можеби имаат посилен капацитет во форма на административни, финансиски, човечки и технички ресурси да одделат средства за формите на младинско организирање. Како втора причина може да се наведе географската дисперзија на формите на младинско организирање. Доколку повторно се навратиме на регистарот, може да се забележи концентрација на формите кон поголемите урбани центри. Оттука, логично би било да очекуваме поголема интеракција меѓу урбаните општини и формите на младинско организирање и, последователно, понагласени финансиски движења.

Член 25, став 2 од ЗМУМП уредува дека од буџетите на општините, општините во градот Скопје и Градот Скопје, на годишно ниво, се издвојува најмалку 0,1% за млади. Имајќи ја предвид оваа одредба од законот, направивме споредба на исплатените средства на форми на младинско организирање со вкупните расходи на општината во 2022 година, односно вкупните реализирани расходи на буџетската сметка на општината во истата година. Податоците за расходите беа добиени од страна на општините како одговор на барање за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Споредбата на исплатените средства на формите на младинско организирање со буџетите на општините, покажува дека бројот на општини кои го исполнуваат законски утврдениот минимум е многу низок. Имено, само седум општини исплатиле средства на форми на младинско организирање во износ повисок од 0,1% од реализираните расходи на буџетската сметка во 2022 година. Тоа се општините **Битола, Велес, Гостивар, Кавадарци, Куманово, Охрид и Чаир**. Доколку пак, износот на исплатените средства кон форми на младинско организирање го споредиме со вкупните реализирани расходи во буџетот на општината, тогаш единствено општината

Охрид исплатила средства кон формите на младинско организирање во износ повисок од 0,1%.

Анализата на трансакциите евидентирани во Open Finance базата покажа дека исплата на средства кон ФМО има и од други институции на локално ниво, освен општините. Станува збор за една јавна општинска установа од област на културата, една детска градинка и пет основни училишта. Вкупниот износ на исплатени средства од овие давачи кон ФМО е незначителен и изнесува 163.339 денари. Сите евидентирани трансакции се кон организации за млади, во 2022 година не е евидентирана трансакција од други институции на локално ниво кон младински организации или чадор организациите.

Исплатени средства од органи на државна управа и други корисници на централно ниво

Во 2022 година, е извршена исплата на повеќе од **37 милиони денари** кон ФМО од страна на буџетските корисници и единици корисници на централно ниво. Од нив, **7.282.645 денари** (19,5%) се исплатени на младинските организации, **25.316.761 денари** (67,8%) на организациите за млади и **4.742.669 денари** (12,7%) на младинските чадор организации. Исто како и во случајот на исплатата на средства од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, и на централно ниво предничат организациите на млади пред младинските организации и чадор организациите како примачи на средства. Прикажано во релативен износ, вкупниот износ на исплатени средства кон ФМО изнесува **0,013% од вкупните планирани расходи на буџетот на РСМ во 2022 година**. Конкретните износи по буџетски корисник се дадени во табелата во продолжение.

Табела 4.

Исплатени средства од буџетски корисници и единици корисници на централно ниво кон формите на младинско организирање во 2022 година

Орган / Друга институција	Исплатени средства на младински организации (во ден.)	Исплатени средства на организации за млади (во ден.)	Исплатени средства на чадор организации (во ден.)	ВКУПНО
АВРМ ЦЕНТАР ЗА ВРАБОТУВАЊЕ СКОПЈЕ		276000		276000
АГЕНЦИЈА ЗА МЛАДИ И СПОРТ	280000	3360000	300000	3940000
АГЕНЦИЈА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВАТА НА ЗАЕДНИЦИТЕ	12000	320000		332000
АГЕНЦИЈА ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО НА РМ			188100	188100
АГЕНЦИЈА ЗА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РУРАЛНИО		120000		120000
ЗАВОД ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈА НА ДЕЦА И МЛАДИНЦИ-СКОПЈЕ -Т.ПОЛЕ		650		650
МИН. ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА ПРИХОДИ ОД РЕГИСТРАЦИЈА НА ВОЗИЛА И	200000	350000		550000
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО		5465798		5465798
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА		154333		154333

→ → →

→ → →

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ И ОДНОСИ МЕЃУ ЗАЕДНИЦИТЕ		1816000		1816000
МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА		166875		166875
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОП. ОБРА. ПРОГРА. И МОБ. ПРОЕКТ ЕП		107422		107422
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКИ ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ И МОБИЛНО		3828689	1796891	5625580
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКИ ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ ГДЗОМСИ			296136	296136
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКИ ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ ГДЗОМСК	6790645	4783314	2161542	13735501
НУ НАЦИОНАЛНА И УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДС		1625		1625
ФИНАНСИРАЊЕ НА ДЕЈНОСТИТЕ ОД ОБЛАСТА НА КУЛТУРАТА		904088		904088
ФОНД ЗА ИНОВАЦИИ И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ		3661967		3661967
ВКУПНО	7282645	25316761	4742669	37342075

Извор:
Open Finance база на податоци.

5.

Државно финансирање на младите, младинските политики и младинското учество на локално ниво

Покрај средствата издвоени за формите на младинско организирање, ЗМУМП предвидува и други активности кои треба да бидат финансиски поддржани од страна на буџетите на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје. Во овој дел е направен обид да се пресмета поддршката од општините кон младите во институционална форма, односно преку поддршка на локалните младински совети, локалните собранија за млади, подготовка и донесување на локалната стратегија за млади, како и финансирање на активности кои произлегуваат од неа и од акцискиот план, понатаму отворање и поддршка на канцелариите за млади и младинските центри, како и обезбедување поддршка за работните обврски на службеникот за млади. Податоците во овој дел беа прибрани преку користење на алатката „барања за слободен пристап до информации од јавен карактер“. Имено, беа доставени барања за слободен пристап до вкупно 81 носител на информации за слободен пристап од јавен карактер (општините и Градот Скопје) со прашања за обезбедената ад-

министративна, финансиска и логистичка поддршка за горенаведените потреби. Барањето беше пратено на 13 април 2022 година по електронски пат.

До моментот на подготовка на студијата, беа добиено вкупно 56 целосни или делумни одговори на барањата за слободен пристап. Градот Скопје и 24 општини не доставија одговор во законски утврдениот рок, односно до моментот на подготовка на оваа студија.

Локални младински совети

Првото прашање во барањето се однесуваше на обезбедената административна, финансиска и логистичка поддршка од страна на општината на Локалниот младински совет. Најголем дел од одговорите на ова прашање гласеа дека општината не обезбедила поддршка за ЛМС, односно не издвоила или потрошила средства за оваа намена². Најголем дел од нив одговорија дека не издвоиле средства за ЛМС во 2022 година, од причина што советот не бил формиран во таа година. Дел од општините дадоа одговор дека советот е во фаза на формирање или е формиран во 2023 година, додека дел од не одговорија зошто не обезбедиле средства и друг вид на поддршка.

Понатаму, дел од одговорите беа дека општината издвоила финансиски средства, односно обезбедила финансиска поддршка, но советите немале потреба од истите поради немање на активности во 2022 година (на пример, општина Босилово). Во Демир Капија, пак,

2 Во оваа група на општини ги вбројуваме Аеродром, Арачиново, Берово, Богданци, Брвеница, Бутел, Василево, Вевчани, Велес, Винаца, Дебар, Дојран, Долнени, Желино, Кавадарци, Кичево, Конче, Куманово, Маврово и Ростуше, Македонски Брод, Могила, Пехчево, Радовиш, Теарце, Центар Жупа, Врапчиште, Крива Паланка, Македонски Брод, Ново Село, Струмица, Старо Нагоричане, Штип, Карбинци, Демир Хисар, Кривогаштани, Пласница, Ранковце, Ресен, Чаир и Шуто Оризари.

во 2022 година се обезбедени 87.108,00 денари за административна, финансиска и логистичка поддршка на ЛМС; но ЛМС не е формиран. Општината Лозово, пак, обезбедила 60.000,00 денари, но не биле исплатени. Слична е состојбата и во општината Струга, од каде добивме одговор дека „ Во буџетот на општина Струга за 2022 година биле предвидени 300.000 денари за ЛМИ, но советот не е сеште формиран.“

Дел од општините пак, обезбедиле административна и логистичка поддршка, но нема финансиска поддршка за ЛМС (Градско, Зелениково). Од општината Свети Николе, на пример, беше добиен одговор дека „ Локалниот младински совет има обезбедена административна и логистичка поддршка преку Службеникот за млади и Канцеларијата за млади, за финансиски не е поднесено барање“.

Сепак, има неколку општини кои уредно и навремено одговориле на обврската за поддршка на Локалните младински совети. Во оваа група се вбројуваат општините: Битола, Валандово, Гевгелија, Кисела Вода, Кочани, Зрновци и Сарај. Општината Битола во 2022 година, на пример, издвоила вкупно 600.000 денари за финансирање на програми, проекти и простор за млади (0,07% од реализираните расходи на основниот буџет на општината). Од нив, 250.000 денари биле предвидени средства за ЛМС. Во Валандово, пак, во 2022 година биле предвидени средства во износ 0,7% од основниот буџет на општината (590.000 денари) за Програмата за млади предложена од ЛМС. Сличен модел има и во општината Гевгелија, каде во програмата за работа на ЛМС (во 2023 година) е предвидено да се издвојат 264.000 денари (0,11% од реализираните расходи на основниот буџет на општината) за спроведување на младинските политики и активности. Општината Гевгелија не издвоила средства во 2022 година за оваа намена, од причина што ЛМС бил во процес на формирање. Од општината Кисела Вода, добивме одговор дека „општината има обезбедено 0,001% средства од годишниот буџет за 2022 година за поддршка на ЛМС“. Општината Кочани издвоила 40.000 денари за

ЛМС (0,11% од реализираните расходи на основниот буџет на општината), а додека Зрновци издвоила 41.000 денари (0,22% од реализираните расходи на основниот буџет на општината) во 2022 година.

Во општината Илинден, ЛМС е формиран во септември 2022 година. Општината одговорила дека обезбедила административна и финансиска поддршка за функционирање на локалниот младински совет со обезбедување на просторни услови за работа, логистичка поддршка, канцелариски материјал, без наведување конкретни износи. Во општината Сарај, пак, ЛМС е во фаза на регистрација. Меѓутоа, во 2022 година општината издвоила вкупно 800.000 денари, односно 0,71% од реализираните расходи на основниот буџет на општината (500.000 за училишна олимпијада и 300.000 за спонзорство, поттикнување, афирмација и помагање нови таленти). Од општината беше добиен одговор дека во 2023 година се предвидени средства во износ од 001% од вкупниот буџет за потребите на Форумот на младите.

Локални младински собранија

Во овој дел од анализата беше побаран одговор од општините дали предвиделе и реализирале административна, финансиска и логистичка поддршка за потребите на Локалното собрание на млади во 2022 година. Конкретен одговор на ова прашање беше добиен само од неколку општини (Валандово, Гевгелија, Зрновци, Илинден и Крива Паланка). Во сите овие ситуации, општините одговориле дека обезбедиле различен облик на административна и логистичка поддршка (уредување на просторот, осветлување, озвучување, промотивни материјали, пристап до компјутерска опрема и сл.), додека формирањето и функционирањето на собранието нема дополнителни финансиски импликации врз работењето на општината.

Останатите општини кои доставија одговор на барањето за слободен пристап до информации од јавен карактер одговориле дека не

обезбедиле поддршка во било каков облик. Притоа, најголем дел од нив како причина зошто немаат издвоено средства наведуваат дека во општината се уште не е формирано ЛСМ, или е во фаза на формирање.

Локални младински стратегии

Во врска со локалните младински стратегии и поддршката која општините ја издвојуваат за нејзино донесување и спроведување, најголем дел од добиените одговори на барањето за слободен пристап до информации од јавен карактер гласаа дека во 2022 година не се издвоени и потрошени средства за донесување на локалната младинска стратегија, односно за активности кои произлегуваат од истата, од причина што во општината сеуште не е донесена локална младинска стратегија. Сепак, неколку општини одговориле успешно и на оваа обврска од ЗМУЗМП и поддржале донесување и усвојување на локална стратегија за млади и предвиделе средства за активностите од акцискиот план. Така на пример, општината Гевгелија одговориле дека *„Изработката на Локалната стратегија за млади како активност е опфатена во Програмата за работа на Локалниот младински совет во 2023 година и за неа се предвидени 12.000 денари“*. Во Крива Паланка, локалната стратегија е донесена во 2019 година и според стратешкиот план на стратегијата *„реализирани се повеќе активности од различни Програми на општината со вкупна вредност над 22 мил. денари“*.

Општината Карпош има издвоено средства во висина од 180.000 денари за донесување и усвојување на локалната стратегија за млади, а стратегијата е усвоена во 2023-та година во времетраење од 2023-2027 година заедно со Акциски план. Исто така, Општината има одвоено буџетски средства кои се однесуваат на млади лица-жители на Општина Карпош на кои им се овозможува субвенционирање на полагање возачки испит.

Општината Струмица издвоила 233.000 денари за стратегија за млади. Донесена е стратегија за период од 2023-2027. Општината не издвоила и потрошила финансиски средства за реализација на активностите предвидени во локалната стратегија за млади во 2022 година, бидејќи согласно стратегијата, активностите започнуваат во 2023 година.

Општината Битола, од планираните средства за млади, издвоила 180.000 ден во рамки на проектот „Младинско учество за силен и одржлив развој во заедницата“ за зајакнување на капацитетите на службеникот на млади и членовите на ЛМС, како и подготовка на стратегија за млади.

Канцеларија за млади

Одговорите на прашањето за дали и во колкав износ општината обезбедила административна, финансиска и логистичка поддршка за потребите на Канцеларијата за млади во 2022 година го потврдува сознанието од мониторингот на НСМС за спроведувањето на ЗМУМП дека најголем дел од општините немаат Канцеларија за млади. Конкретен одговор на ова прашање беше добиен само од страна на пет општини.

- Општината Зрновци отстапила канцелариски простор за канцеларија за млади. Просторот е реконструиран, опремен со мебел и компјутер.
- Општината Кочани обезбедила простор со поволна опрема.
- Општината Куманово обезбедила нова локација (просторија), опремена со мебел и компјутерска опрема во 2021 за Канцеларија за млади. Во 2022 година, набавила и клима уреди.

- Општината Свети Николе одговорила дека има Канцеларија за млади, но не одговорила во каков облик и во колкав износ општината обезбедила административна, финансиска и логистичка поддршка за потребите на канцеларијата во 2022 година. (Одговор: „Целокупната административна и логистичка поддршка им е достапна на Советот на млади како и на сите млади на територијата на Општина Свети Николе преку Канцеларијата за млади и Службеникот за млади – немаме издвоено поединечни износи.“)
- Општина Чаир одговорила дека „во рамки на објектот на Општина Чаир, постои опремен простор за реализација на состаноци, работилници и други видови на активности и истата ќе им биде во располагање на членовите на ЛМС“, но не е јасно дали овој простор претставува Канцеларија за млади согласно ЗМУМП.

Две општини, како одговор на барањето за слободен пристап на информации од јавен карактер, најавија обезбедување / опремување на канцеларија во 2023 година. Така, од Општината Велес беше добиен одговор дека во 2023 година општината ќе обезбеди и опреми канцеларија. Додека, општината Гевгелија, одговори дека функционирањето на Канцеларијата за млади е активност опфатена во Програмата за работа на ЛМС на Општина Гевгелија во 2023 година и за неа се предвидени 90.000 денари.

Младински центар

Имајќи предвид дека младински центри постојат само во 8 општини во земјата, најголем број од добиените одговори на ова прашање беа дека општината не обезбедила административна, финансиска и логистичка поддршка за младинскиот центар, од причина што не постои младински центар. Од општините во кои постои и функци-

онира младинскиот центар, добивме одговор од општините Велес, Кавадарци, Куманово, Струмица и Чаир. Во табелата во продолжение се сумирани добиените одговори.

Табела 5.
Административна, финансиска и логистичка поддршка на МЦ (2022 година)

Општина	Во каков облик и во колкав износ општината обезбедила административна, финансиска и логистичка поддршка за потребите на Младинскиот центар во 2022 година?	Учество во реализирани расходи на буџетска сметка (во %)
ВЕЛЕС	Во програмата за Активностите на Општина Велес за поддршка на младите во 2022 година, општина Велес во посебна наменска ставка предвиде и обезбеди вкупно 200.000 денари за поддршка на активностите на Младински центар Велес. Правата и обврските на општината и граѓанската организација која раководи со Младински центар Велес се уредени со договор за управување со центарот, склучен со времетраење од 3 години.	310000
КАВАДАРЦИ	Општина Кавадарци има склучено договор со Здружението млади КРЕАТИВ Скопје, за раководење и управување со Младински центар Кавадарци. Во 2022 година се предвидени 600.000 денари за работата на Младинскиот центар. Овие финансиски средства Младински центар ги користи соодветно годишна програма.	1415943
КУМАНОВО	Од буџетот на општина Куманово за 2022 година се предвидени и исплатени 600.000,00 денари за потребите на Младинскиот центар.	200000
СТРУМИЦА	За потребите за формирање на Младинскиот центар и реконструкција и адаптација на просторот, општина Струмица обезбеди 4.000.000,00 денари.	180000
ЧАИР	Општина Чаир остварува тесна соработка со Центарот на младинската заедница – Чаир, каде што, хонорарно се покриени тројца одговорни лица во младинскиот центар. Општината не доставила податок за издвоените финансиски средства за работата на центарот.	750000

Доколку се споредат износите кои општините ги издвојувале за младинските центри во 2022 година со вкупните реализирани расходи на буџетската сметка (630), може да забележиме дека средствата се движат околу законски определениот праг од 0,01%. Односно, може да се заклучи дека општините каде младинските центри постојат и функционираат се општини кои успешно одговараат на обврските за финансирање предвидени во чл25, ст.2 од ЗМУМП.

Советник за млади

ЗМУМП наложува на општините, општините на Град Скопје и Градот Скопје да назначат службеник за млади. Анализата на пристигнатите одговори од општините на поставеното прашање: *„Во каков облик и во колкав износ општината обезбедила административна, финансиска и логистичка поддршка за потребите на Службеникот за млади во 2022 година? (Да се наведат поединечните износи)“* покажува постоење на пракса општините на назначат лице кое е вработено на друго работно место во општината како службеник за млади. Притоа, не обезбедуваат дополнителни финансиски средства службеникот за млади, туку одговараат дека општината нуди административна и логистичка поддршка, без притоа да се објасни што конкретно вклучува истата.

Исклучок од ова правило се општините Прилеп и Штип. Така, од општината Прилеп беше добиен следниот одговор: *„Општина Прилеп исплаќа нето износ од 13.500 денари на месечно ниво за Советник за млади“*, додека од општина Штип ни беше посочено: *„Службеникот за млади беше ангажиран преку Агенција за времени вработувања три месеци во 2022 година и му беше исплатен личен доход во висина од 19.332 денари, исто така му беше овозможена административна и логистичка поддршка од општина Штип.“*

6.

Анализа на финансирањето на младинските политики на централно ниво [Агенцијата за млади и спорт]

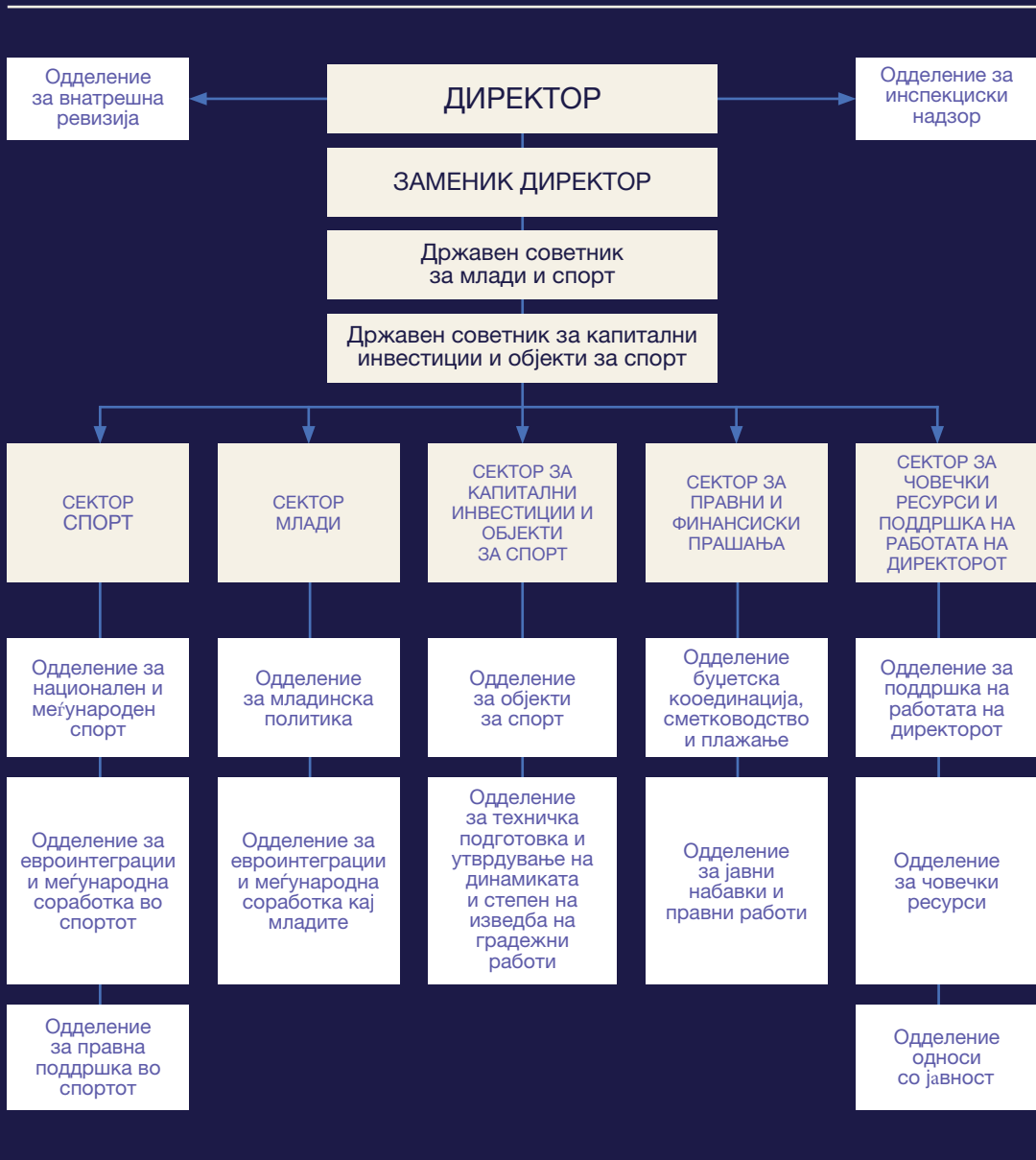
Агенцијата за млади и спорт е формирана 2000 година. Според член 30 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010 и 51/2011 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 96/2019 и 110/2019), „Агенцијата за млади и спорт ги врши работите што се однесуваат на грижата за психофизичкиот развој на младите и нивната заштита од болести на зависности, проституцијата, криминалот и други социопатолошки појави; грижата за статусот на младите; поттикнувањето и помагањето на различните облици на организирање на младите; преземањето активности за создавање услови за задржување во Република Македонија на способните и талентирани млади, како и создавањето услови за стимулирање на нивното враќање во Република Македонија; следењето на спортските и спортско-рекреативните активности од областа на спортот; следењето на развојот на врвниот спорт и врши и други работи утврдени со закон.“ Дополнител-

но, во ЗМУМП, се уредени повеќе работи и активности кои ги врши АМС, а кои вклучуваат:

- АМС води Регистар на младински организации и организации за млади (чл. 13)
- АМС донесува подзаконски прописи со кој се регулира формата, содржината и начинот на водење на Регистарот (чл. 26)
- АМС изработува Националната стратегија за млади низ консултативен, инклузивен и транспарентен процес и по претходно прибавено мислење од советодавно тело за млади и ја доставува до Владата на Република Северна Македонија (чл. 19)
- АМС изработува Акциските планови за Националната стратегија за млади по претходно прибавено мислење од Националното советодавно тело за млади и ги доставува до Владата на Република Северна Македонија за период од една до три години и за нив поднесува буџет за реализација (чл. 19)
- АМС ги прибира годишните извештаи за работата на институциите во делокругот на млади изготвени од службениците за млади (чл. 23)
- Агенцијата за млади и спорт воспоставува истражувачки центар за различни теми поврзани со младите. (чл. 24)

Во рамки на АМС постојат 5 сектори и 2 одделенија. Организационската структура на АМС е дадена на органограмот во продолжение.

Слика 9.
Органограм на АМС.

Според Актот за систематизација на работните места (Правилник за систематизација на работните места во Агенција за млади и спорт – консолидиран текст) во АМС се систематизирани 69 работни места, од кои 65 се административни службеници, додека 4 се помошен технички персонал. Меѓутоа, фактичката состојба е различна од предвидената. Така, пополнети се само 39 работни места од редот на административните службеници (61% од вкупниот број работни места). Кај помошниот технички персонал пополнети се сите 4 систематизирани работни места.

Во рамки на секторот Млади на АМС, во моментот постојат две одделенија: Одделение за младинска политика и Одделение за евроинтеграции и меѓународна соработка кај младите. Во овој сектор се систематизирани вкупно 12 работни места³. Од нив, се пополнети само 8. Може да се заклучи дека човечките ресурси со кои располага секторот се оскудни, односно потребно е да се вработат дополнителни лица со цел секторот непречено да одговара на задолженијата од неговиот делокруг на работа.

За потребите на оваа анализа беше спроведено полу-структурирано интервју со Раководителот на секторот Млади на АМС. Интервјуте се одржа на 25 мај 2023 година. Во врска со капацитетите на секторот Млади на интервјуте беше кажано **дека човечките ресурси кои се ставени во функција на секторот се недоволни**. Меѓутоа, беа посо-

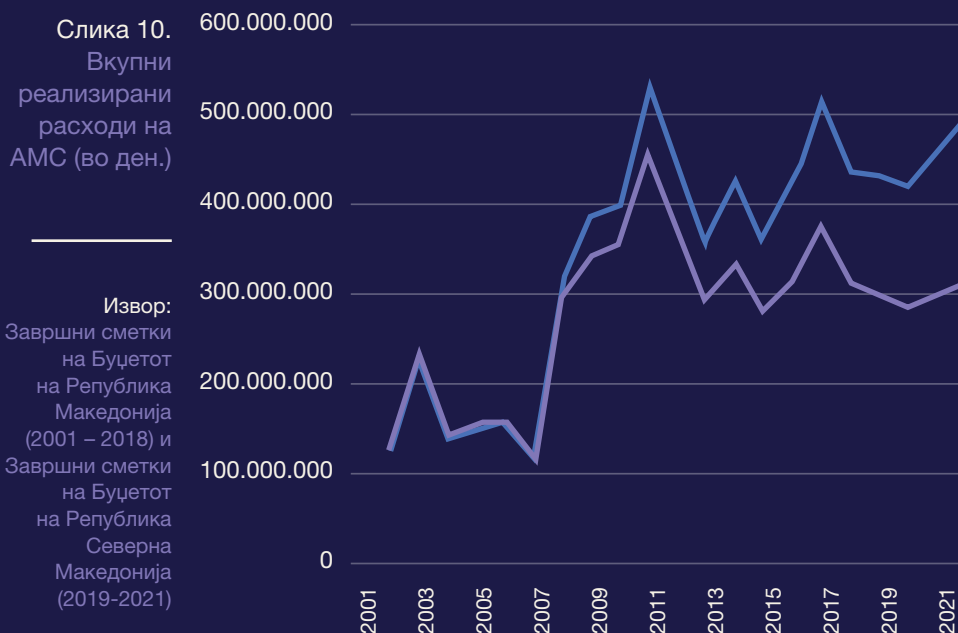
3 Раководител на сектор; Помошник Раководител на сектор; Раководител на одделение за младинска политика; Советник за младинска политика, граѓанско општество и невладин сектор, Соработник за младинска политика, граѓанско општество и невладини организации; Помлад соработник за проекти и манифестации од областа на младите; Помлад соработник за организација на едукативно – образовни програми на младите; Раководител на одделение за евроинтеграции и меѓународна соработка кај младите; Советник за меѓународна соработка и евро - интеграциски процеси; Соработник за меѓународна соработка и евро – интеграциски процеси (2 извршители); Помлад соработник меѓународни активности од областа на младите.

чени и дополнителни потешкотии со кои се соочува секторот и кои влијаат врз ефикасноста на неговата работа, како на пример:

- недостасуваат човечки ресурси и во другите секторите на АМС, кои би требало на некој начин да претставуваат поддршка на Секторот млади (како пример беше посочено Одделението за односи со јавноста)
- круцијално за работата на секторот Млади е непречената комуникација и информирање на младата популација во земјата, пред сè преку користење на социјалните медиуми. Овде како ограничувачка околност се јавува одредена Одлука на Владата на РСМ, со која не се дозволува институцијата да создаде и користи *Instagram* профил, а тоа е мрежа која е најпреферирана од страна на младите во земјата.
- Ограничувачка е и Одлуката на Владата со која се забранува рекламирање и организирање кампањи од страна на државните институции, вклучувајќи ја и АМС.

Генералниот впечаток за ресурсите и обврските кои ги има АМС во делот на младите и младинските политики е сумиран во една реченица од интервјуто: „**Имаме обврски, немаме можности за реализација.**“

Буџетот на АМС се состои од неколку дела: основен буџет, самофинансирачки активности, заеми и донации. За потребите на оваа анализа го следевме движењето на реализираните вкупните расходи на буџетот на АМС во периодот од 2001 до 2021 година. Податоците за вкупни реализирани расходи на АМС во овој период се презентирани на сликата во продолжение.

Расходите на АМС се дадени во номинален износ и во реален износ (изразени по цени од 2005 година). И во двете ситуации е видливо постоење на осцилации во трошењето на овој орган. Имено, одредени години расходите манифестираат пораст во однос на расходите од претходната година, додека во други се забележува пад, како во номинален, така и во реален износ. Највисок износ на реализиран расход Агенцијата остварила во 2010 година.

Интересно е да се погледнат и промените на вкупните реализирани расходи на АМС во тековната година во однос на претходната година. Овие пресметки се направени за периодот од 2002 до 2021 година, исто така со користење на номиналниот износ на расходите и реалниот износ (2005=100). Резултатите се дадени во табелата во продолжение.

Табела 6.
Годишна стапка на промена на реализиран вкупен расход
(во однос на претходна година) (2005=100)

Година	Номинален годишен пораст на расходи на АМС	Реален годишен пораст во %
2002	78.75%	77.08%
2003	-39.99%	-40.97%
2004	8.64%	8.82%
2005	5.85%	0.91%
2006	-24.89%	-27.25%
2007	172.31%	160.35%
2008	21.19%	14.88%
2009	3.11%	2.81%
2010	33.20%	30.53%
2011	-16.71%	-19.70%
2012	-20.15%	-20.94%
2013	20.77%	15.59%
2014	-15.40%	-16.60%
2015	15.67%	13.40%
2016	23.01%	18.89%
2017	-15.10%	-17.42%
2018	-1.13%	-4.86%
2019	-2.97%	-3.81%
2020	9.03%	5.95%
2021	7.16%	3.50%

Извор:

Авторски калкулации. Завршни сметки на
Буџетот на Република Македонија (2001 – 2018)
и Завршни сметки на Буџетот на Република
Северна Македонија (2019-2021)

И од оваа анализа е видно дека има движењето на реализирани-те расходите на АМС има цикличен карактер. Анализата покажува дека во 2021 и 2020 година расходите на АМС се зголемиле во однос на претходната година, соодветно.

Бидејќи ЗМУМП беше донесен и почна да се применува во 2020 година, направивме куса анализа за расходите на АМС во однос на расходите на Буџетот на РСМ. Како што претходно беше елаборирано, членот 25 од овој закон уредува дека за спроведување на законот, од Буџетот на РСМ годишно се издвојуваат средства во висина од најмалку 0,3%.

Табела 7.
Учество на вкупните расходи на АМС во вкупните расходи на Буџет на РСМ

Година	Вкупни расходи на АМС / Вкупни расходи на Буџет на РСМ	
	Планирани	Реализирани
2020	0.21%	0.19%
2021	0.20%	0.19%
2022	0.20%	...

Забелешка:
Завршна сметка за 2022 година уште не е усвоена од страна на Собранието на РСМ.

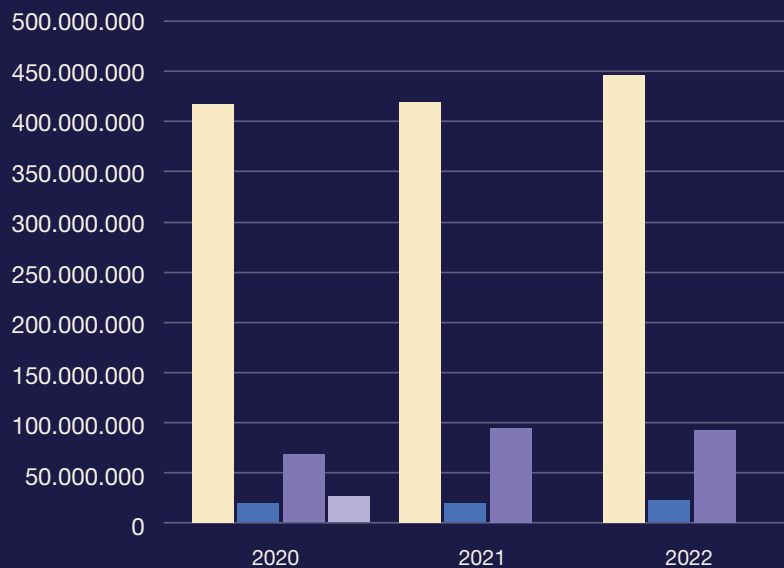
Извор:
Завршни сметки на буџетот на РСМ за 2020 и 2021 и Изменување и дополнување на Буџет на РСМ за 2022 година.

Податоците покажуваат дека вкупните расходи на АМС се движат околу **0,2%** од расходите на Буџетот на РСМ во секоја од анализи-раните години. Расходите на АМС, пак, се организирани како три програми: 2 Спорт, 3 Млади и 4 Меѓународен програм. Во 2020 годи-на, АМС има уште една програма - Мерки за справување со Covid-19 кризата. Учеството на трошоците поврзани со секоја од одделните програми е дадена во продолжение.

Реализирани расходи (во ден.)

Слика 11.
Структура
на расходи
на АМС

Извор:
Завршни
сметки на
буџетот на
PCM за 2020
и 2021 и
Изменување и
дополнување
на Буџет на
PCM за 2022
година

■ Спорт	418,377,000	422,980,217	447,945,000
■ Млади	21,088,000	21,026,783	23,218,000
■ Меѓународен програм	71,495,000	96,616,294	93,650,000
■ Мерки за справување со Covid-19 кризата	30,000,000		

Структурата на расходите на АМС, покажува, нагласена доминација на расходите за спорт. Односно, од вкупните расходи на АМС, учеството на расходите за спорт изнесуваат нешто помалку од 80%. По нив следуваат расходите за меѓународниот програм, додека најмало учество во структурата на расходите на АМС имаат расходите за програмата млади.

Учеството на издвоените средства за расходите за млади на АМС во вкупните расходи на Агенцијата, но и како % од вкупните расходи на Буџетот на Република Северна Македонија за периодот 2020 – 2022 е даден во табелата во продолжение.

Табела 8.

Учество на расходите за млади на АМС во вкупните расходи на АМС и вкупните расходи на Буџетот на РСМ

Година	Расходи на АМС	Расходи на Буџет на РСМ
2020	3,898%	0,008%
2021	3,889%	0,008%
2022	5,183%	0,008%

Извор: Авторски пресметки. Завршни сметки на буџетот на РСМ за 2020 и 2021 и Изменување и дополнување на Буџет на РСМ за 2022 година

Анализата покажа дека само 4% до 5% од вкупните расходи на АМС се наменети за програмата млади. Споредено со вкупните расходи на Буџетот на РСМ, за програмата млади во АМС се издвојуваат 0,008% од вкупните издвоени средства за расходи. Овие податоци покажуваат дека ситуацијата е далеку од стандардот од 0,3% поставен во ЗМУМП и дека потребен е дополнителен напор за издвојување средства за оваа важна возрастна група во македонското општество.

АМС во рамки на три програми во анализираниот три годишен период извршила исплати и кон 34 форми на младинско организирање (2020 година: 16 ФМО, 2021 година: 9 ФМО, 2022 година: 14 ФМО). Податоците за висината на исплатените средства, по форма на младинска организација се дадени во табелата во прилог.

Табела 9.
Исплатени средства од АМС кон форми на младинско организирање,
во денари (2020, 2021 и 2022 година)

Исплатени средства по програма и форма на младинско организирање	Година			ВКУПНО
	2020	2021	2022	
30 МЛАДИ	2150000	1600000	3940000	7690000
младинска организација	275000		280000	555000
организација за млади	1875000	1400000	3360000	6635000
чадор организација		200000	300000	500000
40 МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМ		81750		81750
организација за млади		81750		81750
Р1 МЕРКИ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО COVID-19 КРИЗА	1200000			1200000
организација за млади	1200000			1200000
ВКУПНО	3350000	1681750	3940000	8971750

Извор: Open Finance база на податоци.

Деталниот преглед за корисниците на средства од АМС е даден во Прилог 2 на оваа студија.

Освен поддршка на формите на младинско организирање, согласно ЗМУМП, АМС би требало да обезбеди одредена поддршка и за националното младинско собрание, националното советодавно тело, националната стратегија и истражувачкиот центар. Меѓутоа, како што беше наведено во претходниот дел од студијата, НМС, советодавното тело и истражувачкиот центар сè уште не се формирани,

додека стратегијата е во финална фаза на подготовка. Од интервјуто со Раководителот на Секторот млади при АМС беа добиени следните информации и видувања во врска со улогата на Агенцијата во овој дел:

- Во врска со Националното собрание на млади, законот предвидува оперативните трошоци за организирање на собранијата по претходно доставен финансиски план да се финансираат од обезбедените средства во Буџетот на Република Северна Македонија од надлежниот орган на државната управа надлежен за работите од областа на младите, во случајот тоа е АМС. Бидејќи досега собранието не е формирано, оваа одредба практично не била применета. Функцијата на АМС во овој дел би била техничка поддршка. Веројатно, НСМ ќе треба да донесе Правилник со кој ќе се уреди неговата работа, вклучувајќи и начинот на покривање на трошоците за неговата работа и организација на собранијата. Ако се следи примерот на други тела, претпоставка е дека поддршката би вклучувала набавка на хартија, подготовка на записници, изработка на посебен дел на веб страната на АМС за дисеминација на информациите и сл. Меѓутоа, конечниот облик и обем на поддршка ќе биде познат откако ќе се формира НМС.
- Во врска со Националната стратегија за млади беше добиено информација дека е подготвен финален предлог текст на стратегијата кој во најкус временски период ќе биде доставен на разгледување до Владата. Откако ќе биде усвоена стратегијата, ќе се премине кон подготовка на Акциски план. Акцискиот план би се однесувал на 2023 – 2025 година, но имајќи предвид дека буџетската 2023 година е во тек, активностите кои ќе бидат предвидени и финансирани во Акцискиот план ќе го покриваат наредниот двегодишен период, односно 2024 и 2025 година. Во акцискиот план нема да бидат вклучени сите активности предвидени во стратегијата,

туку дел од нив, притоа, имајќи ги предвид можностите на самите институции кои ќе бидат носители на конкретните активности.

- Постоеното на истражувачки центар би било многу корисно при креирањето и водењето на младинските политики. Центарот би можел да продуцира податоци на начин на кој се потребни за водењето на политиката. „Центарот би било супер да постои и да го имаме, ама, за жал, го немаме“, беше кажано на интервјуто. Истражувачкиот центар е замислено да биде посебно правно тело во рамки на АМС. „Меѓутоа, согласно Законот за организација на органи на државна управа, како агенција, како самостоен орган под влада, немаме можности да основаме други тела, било какви, посебни правни субјекти, за да функционираат како посебни истражувачки центар, со посебен буџет и др. Веројатно кога се правел законот не е проверена можноста дали може такво нешто да има.“ По низа консултации со Министерството за информатичко општество, било дојдено до решение да се формира Истражувачки центар како одделение во рамки на секторот млади од АМС. Ова **одделение** би било задолжено за прибирање податоци потребни за креирањето младински политики, подготовки на анализи и истражувања за одредена област и сл. Од страна на АМС била подготвена функционална анализа за потребите од ова одделение и истата е доставена на разгледување до Министерството за информатичко општество и администрација. Наредни чекори, по добивање согласност од министерството се промена на Актот за систематизација и Правилникот за внатрешна организација на АМС. Меѓутоа, како суштински предизвик во целиот овој процес, под претпоставка дека одделението ќе биде формирано, се добивањето согласности за нови вработувања за лица кои би работеле во овој центар, и кои би продуцирале податоци, анализи и истражувања.

Во 2022 година, Државниот завод за ревизија (Понатаму во текстот: ДЗР) го објави Конечниот извештај за извршена ревизија на финансиски извештаи и ревизија на усогласеност за 2021 година на Агенцијата на млади и спорт сметка на основен буџет 637-16“ (2022). Во извештајот, ДЗР изразува неповолно мислење во однос на вистинитоста и објективноста на финансиските извештаи и за усогласеноста на финансиските трансакции со релевантната законска регулатива за 2021 година. Во врска за активностите за млади кои треба да бидат поддржани од страна на АМС, во извештајот се констатира дека „финансиски недоволно се поддржани активностите на младите кои не се поврзани со спортските активности, како дел од областите за кој АМС со закон е основана и задолжена да ја следи состојбата, односно истиот е минимален и се сведува на награден фонд за доделување награди за млади талентирани лица“. Ревизорот, понатаму, оценува дека „непланирањето на средства за младите го доведува во прашање остварувањето на целите за развој и промоција на здрави животни стилови на младите, заштита од болести на зависност како и развој на механизми за реализација на превентивна грижа и афирмација на политики за нивно задржување во земјата.“ Државниот завод за ревизија препорачува раководното лице на АМС, во соработка со Владата на РСМ во рамките на можностите на буџетот и капацитетот на АМС, да започне со реализација на Законот за младинско учество и младински политики во делот на финансирањето на младинските политики.

7.

Идентификување на главите предизвици поврзани со финансирањето на младинските политики

Квалитативните аспекти на носењето на ЗМУМП, како и неговото значење за финансирањето на младите, младинските политики и младинското учество беа испитани преку серија полу-структурирани интервјуа со претставници на органите на државната управа, општините и формите на младинско организирање. Во овој дел од студијата се презентирани наодите од спроведените интервјуа.

Интервјуа со претставници на органите на државната управа и општините

Во периодот од 20ти до 30ти мај беа спроведени вкупни пет полу-структурирани интервјуа со претставници од органите на државната управа и општините. Целта на интервјуата беше да се добие увид во динамиката на спроведувањето на ЗМУМП, предизвиците поврзани со финансирањето, како и клучните предизвици со кои се соочуваат овие субјекти. Наодите од интервјуата се групирани во неколку целини, прикажани во продолжение.

Општо за ЗМУМП

Претставниците на органите на државната управа и општините се согласни дека носењето на законот донекаде дава резултати и придонесува за подобрување на положбата на младите лица во македонското општество.

„Законот придонесува за подобрување на положбата на младите во делот на учество во носење на одлуките, во делот на дефинирање на ЛМС и др.. Меѓутоа не придонесува во делот на финансирањето на младинските политики.“

„Ми се допаѓа тоа што Законот дава правилна насока како треба да се одговори, на кој начин треба да се формираат ЛМС, МЦ и останатите тела за млади. Добро е тоа што се е транспарентно и општината нема можност да влијае врз процесите.“

„Да, придонесува, посебно со тоа дека задолжително се предвидени буџетски средства, кои мора да се реализираат.“

Во тој дел, ако сакате некого да зајакнете или осамостоите, дајте му финансиска независност. Исто, придонесува и тоа што е зададена обврска на сите институции, на централно и локално ниво, да имаат службеник за млади и да ги формираат и советите и да одвојуваат средства, сметам дека законот придонесува да се зајакне позицијата на младите.“

Меѓутоа, на интервјуата беа споделени и неколку критики, како во однос на формулирањето на одредбите во Законот, така и во однос на неговото спроведување.

„Мое мислење е дека не е адаптиран на реалните потреби што младите ги имаат во Македонија. Од него се испуштени многу процедури, не содржи суштински работи, што потоа се дадени во прирачник за ЛМС.“

„Законот е недоречен, во делот на формирање на собранieto. Процесот за формирање на советот е прилично комплициран. Во пракса кога треба да го спроведеме има тешкотии.“

„Законот како закон е во ред, но координацијата и спроведувањето се слаба страна.“

„Нас од локално ниво не нè вклучија во ниеден процес, а од нас би требало изворно да се црпат информациите.“

„Проблем имаме да стигнеме до луѓето што би се ангажирале во сите процеси. Постои огромна апатија и недоволна мотивираност на младите да се вклучат.“

Во врска со Регистарот

На интервјуата беше споделен став дека има многу организации кои што се надвор од Регистарот, а кои што работат на теми поврзани со младите или младински политики. Како можно објаснување

за оваа состојба може да биде тоа што „во законот не е дефиниран некој бенефит, од самото тоа што овие организации би биле дел од тој Регистар. Знаете кај нас во државата, ако нема бенефит, не се ни упишуваат.“

Меѓутоа, беше посочено и тоа дека организациите се должни да го препознаат суштинскиот придонес од впишувањето во Регистарот, а тоа е можноста за формирање на националното собрание за млади и националното советодавно тело.

„Бенефитот од националното собрание и националното советодавно тело, ќе имаат сите. Затоа што ќе учествуваат во креирањето на националните политики. Ние носиме национална стратегија за која што крајното мислење треба да го добиеме од тоа тело, а тоа тело не постои во моментот.“

Постоењето на недоволна заинтересираност за вклучување во процесите од страна на младите и ФМО беше констатирана и на локално ниво, од страна на службениците за млади.

„Од моето искуство, би нагласила, дека има потреба да сето ова на друг начин да се афирмира и да се известат младите дека овој процес е започнат и дека има потреба да се вклучат. Во нашата општина, дури дел од политичките подмладоци не номинираат делегати во ЛМС. Не добивме одговор и од една од чадор организациите која ја контактиравме за тоа кои организации работат со млади во општината. Има една општа апатија.“

Околу можните решенија како да се надмине овој проблем, се издвои дигитализацијата на постапката за впишување на Форми на младинско организирање во регистарот.

„И ние (АМС) имавме некои средства предвидени за дигитализација, да направиме софтвер со кој што ќе можат ФМО директно да аплицираат и да се олесни постапката. Не успе-

авме да го реализираме тој дел, се надевам дека во иднина ќе го реализираме. Владата има стратегија да се дигитализира цел систем на поднесување барања за издавање било какви услуги што ги нуди одредена организација, односно, установа. Така, ќе го средиме тој дел, за да им биде полесно на организациите.“

Финансирање на централно ниво

Главен проблем со моделот на финансирањето на централно ниво е тоа што во ЗМУМП не е јасно уредено за кои намени годишно се издвојуваат 0,3% од Буџетот на Република Северна Македонија. Односно, дали ова е буџетот за млади на АМС, или пак, овде се доддени и средствата наменети за спроведување на националната стратегија за млади, или можеби средства доделени на отворени повици за финансирање на ФМО.

„Искрено, не знам што опфаќа 0,3%. Еве да ги гледаме и двете страни. Да речеме дека во тие 0,3% влегуваат сите барања, и за стратегијата, и за останатите. Меѓутоа, ние (АМС) не ги добиваме ни тие 0,3% за да ги реализираме, ниту пак добиваме финансиски средства за да речеме, за стратегијата да спроведеме одредени активности. Ајде овие другите тела не постојат и да речеме не се многу големи средствата, тие можеме и од постоечкиот буџет логистички да ги покриеме. Меѓутоа, еве, и за стратегијата, еве постоечката стратегија која што е во тек и за новата, па и за спроведување на другите политики, реално не се издвојуваат средства. А и да се издвојуваат 0,3%, не се дефинирани точно за што би ги ние користеле тие средства. Строго наменски би требало да бидат, а не се кажани за што се. Затоа што, па во самиот закон, за спроведување на законот имаат обврски и самите општини. Отворањето на младинските центри е под капа на општините.

ЛМС се под капа на општините. Значи, ние како институција, тие 0,3% за што би ги користеле.“

Покрај непрецизноста на ЗМУМП во овој дел, предизвик во финансирањето претставува и тоа што финансирањето на младите и младинските политики има карактер на меѓу-секторско прашање.

» Младите се крос-секторско прашање. На пример, кај спортот АМС е единствена институција која издвојува средства за спорт и ни една друга. Меѓутоа, во делот за млади, секое министерство има програма. Да речеме на пример, во Министерството за здравство може да има програма превенција од одредена болест. Меѓутоа, тие не ги таргетираат младите како млади, туку тука опфаќаат лица од 15 до 60 години (на пример). Дел од средствата се наменети за млади, ама не се знае колку.“

Во претходните фискални години, од страна на АМС биле побарани средства за спроведување на ЗМУМП, согласно нивните надлежности. Меѓутоа, во процесот на буџетско планирање не позитивно одговорено на нивните барање.

» Ние на пример, кога бараме финансиски средства, бараме согласно законот. Наше произволно толкување е дека ги бараме тие средства за да можеме да им помогнеме на општините да можат да отворат младински центри, за да можеме да ја реализираме стратегијата, за наши тековни проекти или за активности во делот на обуки, за да може на некој начин да се придвижи самиот закон, а и положбата на младите во делот на носење одлуки и учество. Али од страна на министерството за финансии сме стриктно ограничени. Зошто кога веќе има законско решение да не се применува? Може да се земе предвид примерот на спортот, каде се знае точно колку средства се издвојуваат од игри на среќа и тие пари мора да дојдат во АМС“.

Проблем претставува и тоа што во текстот на ЗМУМП не е изрично предвидено дека органите на државната управа можат да доделуваат средства на ФМО за проекти и активности поврзани со младите.

„Законот мора да се отвори од причина што финансиските средства кои што ни ги доделуваат на нас како буџет со кои што ние помагаме младински организации за реализирање на одредени проекти се согласно програма. Таа програма ја усвојува владата. Меѓутоа, годинава беше проблем затоа што за носење на таква програма бара постоење на законски основ. Во матичниот закон (ЗМУМП) не постои во моментот законски основ за ваква програма. Меѓутоа, ако нема законски основ во нашиот матичен закон, тогаш нема да може да се донесе програмата на Владата. А ако не се донесе програмата, тогаш нема да има финансиски средства за ФМО. Како некој магичен круг.“

Затоа, ставот е дека треба ургентно да се одговори на прашањето за што се наменети средствата кои се издвојуваат од буџетот на РСМ на годишно ниво, предвидено во член 25, став 1 од ЗМУМП:

„Никој не може да даде ни автентично толкување, што се засметува во тие 0,3%. Ова лебди како прашање и не можеме да знаеме колку се издвојува. Можеби државата издвојува многу повеќе од оние 0,3%, на ниво на држава, ама не можеш да ги издвоиш. Не можеш да имаш точна цифра колку се издвоени.“

Финансирање на локално ниво

Во врска со финансирањето на локално ниво, при интервјуата беше констатирано дека постојат потешкотии за следење на износите кои се издвоени и потрошени за млади. Како главна причина повторно се издвојува тоа што не е јасно за која намена би се издвоиле средства.

„Не може да се следи, факт е дека не може да се следи. Меѓутоа, мислам дека законски е добро поставено, затоа што, во идеални услови, ако секоја општина има ЛМС, КМ, МС, секоја општина е обврзана согласно законот средствата од тие 0,1% да ги дадат за реализација на програма за млади, која што програма за млади би требало да ја реализира МЦ и здруженијата кои што ќе го раководат тој МЦ, автоматски ќе има и резултат и каде отишле средствата и за што отишле средствата.“

„Нашата општина во 2023 година издвои средства за млади во износ од 0,1 процент од општинскиот буџет. Овој износ е наменет за ЛМС, согласно програмата за ЛМС која ја усвојува Советот на општината. Меѓутоа, средства за млади дополнително се издвојуваат и од други програми, како програмата за спорт, култура и невладини организации и програмата за социјална заштита (вклучувајќи ги во оваа програма и лицата со попреченост).“

„Немаме конкретно формиран ЛМС, програма за работа со млади и буџетски средства во таа форма, како што се годишните програми за другите сектори, немаме изградено. Но, имаме еден куп младински активности кои што ги поддржуваме, вклучувајќи и еден оригинален проект: општината нуди бесплатно полагање за возачки испит и обука, за сите граѓани со навршени 18 години, односно претежно млади лица.“

Општините практикуваат различни механизми за издвојување на средства за млади, како што се:

- **Форуми со граѓаните**, на кои се прибираат идеи и иницијативи меѓу другото и за прашања поврзани со младинка проблематика. Потоа овие идеи се интегрираат во некоја од програмите на општината (Организираме форуми со граѓани при подготовка на буџетот и во делот млади се разгледуваат потребите на младите во општината. Предлозите, потоа, се

вградуваат во другите програми на општината , на пример спорт и млади, ЛЕР и др.)

- **Програма предложена од ЛМС;** што ја носи Советот на општината за реализација на активности согласно тематските активности дадени во националната стратегија за млади.
- Средства кои биле искористени за донесување / спроведување на локалната младинска стратегија (Преку различни активности, да, општината одвојува средства. Лани, беа искористени за креирање на локалната младинска стратегија, со акцискиот план).
- Како опција беше предложено и ЛМС да предлага програма до Советот на општината, Советот на општината да ја усвојува, а да ја реализира Младинскиот центар (доколку во општината се формирани ЛМС и МЦ).

Службеници за млади

Во врска со службениците на млади, добивме одговор дека идејата за воведување на оваа позиција била: *„Прво да се воспоставиме како лица со дополнителни работни обврски, да се покаже дека е позитивен пример, дека тоа функционира и дека им се потребни на младите. Меѓутоа, за жал денес, мал број општини можат да се пофалат со функционални службеници за млади.“*

Меѓутоа, посебно на локално ниво, беше кажано дека е потребно да се оди еден чекор понапред и да се предвиди / систематизира работно место службеник за млади кој би можел целосно да се освети на работата со млади и координирање на сервисите за млади во општината.

„Ова е обемна работа. На пример, другата работна позиција на која сум распределена е обемна за работа, но и службеник за млади е обемна работа. Потребно е да се среќавам со

млади, а тоа одзема време. На почеток беше ново и непознато и не беше јасно кои се одговорностите, и затоа многу се фокусирав на работата со млади. “

” Една од пречките да се направи канцеларија за млади е тоа што службеникот е распореден веќе во друг сектор (човечки ресурси) и во канцеларијата каде е сместен веќе има други вработени кои работат во тој сектор и нема услови овде да се примаат младите за одговори. Службеникот не може да се одвои од „матичниот сектор“ и затоа состаноците и работата со млади ја организира во младинскиот центар или надвор од просториите на општината. “

” Дефинитивно би било многу добро доколку се систематизира посебно работно место – службеник за млади. “

” Апсолутно. Има многу работа. Ни е доделено да работиме како плус нешто. Во случај да се систематизира како одделение, или барем како координаторско место, ама нека биде систематизирано, во тој случај луѓето што би го работеле тоа, би се посветиле повеќе, и тоа би им било единствено работно задолжение. “

Предлози / препораки

При интервјуата беа дадени повеќе препораки и предлози како да се подобри финансирањето и да се подобри положбата на младите, како на локално, така и на национално ниво. Во врска со ЗМУМП, беа дадени повеќе предлози / идеи за негово подобрување:

- Младите и младинските прашања конечно да се третираат како прашање од стратешка важност за земјата (Младите се стратешко прашање. Ние дури да го признаеме ова, ќе нема за кого. Младите ќе си заминат).

- Да се предвиди инспекциски надзор (*Не е дефиниран надзорот. На пример, ние со подзаконски акт го дефинираме, но и за подзаконскиот акт немаме основ. Барем во законот да стои дека со подзаконски акт ќе го дефинираме*).
- Да се уредат попрецизно сервисите за млади. На пример, функционирањето на младинските центри (*Кој го контролира работењето на МЦ? Кој ќе провери дали центарот задоволува стандарди? Може да се прави внатре било што. Може да има поголема штета, отколку што може да има корист. И тоа не е дефинирано никаде во законот*).
- Да се земе предвид големината на општината и нејзините финансиски можности при утврдување на законскиот минимум за износот на средства издвоени за млади (*Не сите помали општини можат да издвојат 0,1 процент. Да постои некој критериум за помалите општини кои се со мали буџети, да издвојуваат помал процент. На пример, ако се со помал број на жители да биде помал процентот за издвојување средства*).
- Да се редуцира бројот на сервиси на локално ниво, или да се сконцентрира во рамки на еден сервис (*Не ми е јасна која е потребата и од младинска канцеларија, и од младински центар, кога сето тоа може да функционира во институција една – на пример, младински центар. Да се даде опција да се развива сервис кој ќе одговара на потребите на општината*).
- Дел од општините имаат проблем и со имотот со кој располагаат (*Ние општините имаме проблем и со имотот во сопственост на општината. Немаме соодветна инфраструктура каде што би се сместиле сервисите за млади*).
- Да се поедностави постапката за формирање и функционирање на ЛМС (*Да не биде толку комплициран законот – да има иницијативен одбор, па локално собрание, па ЛМС*).

- Мандатот на членовите на ЛМС е прекраток и треба да се продолжи („Ние не можеме да им го фатиме редот каде се формирани ЛМС. Во една општина се формирал ЛМС; додека се формира во некоја друга општина, на тој му поминал мандатот. И никогаш не можеш да имаш точна бројка колку општини имаат совет во ист момент. Мислам дека и тоа е грешка, дека треба да се продолжи мандатот на ЛМС, бидејќи според мене, 2 години за ЛМС е многу малку за да направи нешто. А и проблем е ние да ги следиме, и активно-стите и дали се формирани или не.)

Интервјуа со претставници на форми на младинско организирање

При подготовката на студијата беа спроведени пет полу-структурирани интервјуа и претставници на ФМО. Притоа, беа застапени сите форми на младинско организирање: младински организации, организации за млади и чадор организации. Интервјуата беа спроведени во периодот од 1ви до 10ти мај 2023 година. Целта на интервјуата е да се добие квалитативен увид во примената на ЗМУПМ, со фокус на финансирањето, од аспект на претставниците на формите на младинско организирање. Во продолжение се дадени главните наоди до кои беше дојдено при оваа активност.

Општо за ЗМУМП

Претставниците на ФМО се согласни дека носењето на ЗМУМП претставува добра основа за зајакнување на младите и вклучување на младите во процесите на носење одлуки. Меѓутоа, при интервјуата, беа споделени повеќе размислувања во врска со неговата примена. Меѓу претставниците на ФМО доминираше ставот дека во праксата, примената на ЗМУМП е проследена со низа проблеми.

„Во однос на законот би рекол дека теоретски дава одлична можност за вклучување на младите во процесите на носење одлуки, меѓутоа, за жал, практично не се остварува тоа.“

„Законот не се применува.. И тоа што се применува е нефункционално“

„Има одредено подобрување во однос на младите, но не на тоа ниво на кое се очекуваше.“

„Теоретски дава супер можност, но практично не се исполнува голем дел од законот, и дополнително има одредени недоследности и нејаснотии во однос на тоа како се исполнуваат и остваруваат одредени одредби. Финално, во преодните одредби има голем дел на рокови кои што скоро сите се прегазени, освен роковите за младинските центри.“

„Корисно нешто што произлезе е тоа што конечно формите на младинско организирање на некој начин беа препознани. Функционира Регистарот како некаков механизам за верификација на работењето на младинските организации и финансиите кои што прозилегуваат од АМС се доделуваат само на организации кои се впишани во регистарот. Мислам дека беше корисно тоа што се вовеле и дефиницијата за тоа што се млади луѓе.“

Проблеми со спроведување на ЗМУМП на централно ниво

За потешкотиите при имплементацијата на ЗМУМП на национално ниво, односно доцнењето со исполнувањето на обврските кои законот ги предвидува на национално ниво, претставниците на ФМО дадоа повеќе видувања.

Како една од причините поради која не се спроведува законот во целост на национално ниво беше посочена АМС, односно, ограничените капацитети со кои располага Агенцијата. Ова, пред сè, се однесува на буџетот на агенцијата наменет за млади. „АМС често се соочуваат со недостаток на средства кои што постојано им ги кратат, во ребаланси на буџет кога имаат и мислам дека постојано се чека некој странски донатор да даде пари за да може да се направи стратегија или да се формира некое тело, или истражувачки центар и сл.“ Дел од претставниците на ФМО ги оценуваат човечките ресурси со кои располага АМС како несоодветни. „Мислам дека фактот што нема доволно вработени во сектор млади или пак дека тие што се вработени не се доволно компетентни да ја вршат таа функција“. Неколку претставници изразија и мислење дека АМС не прави доволно да ја запознае јавноста со нејзината работа или проблемите со кои се соочуваат младите / АМС.

» Пред сè, се должи на фактот дека агенцијата кога станува збор за млади луѓе не е баш најактивната институција и покрај тоа што таа е примарната државна институција за млади.“

» Специфично зборувам за истражувачкиот центар. Ние до сега, освен тоа што можевме преку неформални или пак можеби формални дискусии сме добиле до знаење дека нема доволно средства, никогаш не сме виделе што направиле во однос на тој проблем, односно кој е следниот чекот кога увиделе дека немаат доволно средства.“

Втората причина за доцнењето со формирањето на телата и стратегијата на национално ниво, претставниците на ФМО ја гледаат во неажурноста или немотивираноста на ФМО да се вклучат во овие процеси. „Општо е се поставено, и државните и локалните институции имаат тенденција да ги решат работите што се решаваат лесно и без финансии (службеници за млади, назначија претставници од институции во советодавното тело).. Чекаат на нас младинските организации да го организираме собранието, и да ги избереме нашите претставници. Тоа ние го немаме направено.“

Беа идентификувани две објаснувања за ваквата состојба и однесување на ФМО. Прво, ФМО не гледаат јасен бенефит од вклучувањето во овие процеси. „Може има интерес, ама многу организации се само на хартија.. Нема голема активност меѓу самите организации членки и веќе се изгуби смислата за некој да потегне иницијатива да го формира тоа национално тело, никој до сега нема видено **некаков бенефит од законот**.. Така некако, стивнаа работите, двата совети не потегнаа ништо за да го формираат, зошто искрено и не знам каков ќе биде процесот за да тргне работата. Тоа беше најголемиот бенефит да тргне работата и овие организации што се таму (во чадор организациите, забелешка на авторот) се регистрираа.. Останатите не членуваат во овие две тела и немаат некој проток на информации зошто би се регистрирале.“

И, второ, ФМО сметаат дека нема потреба од дел од претставничките тела, бидејќи успеваат да користат други канали за да учествуваат и го пренесат нивното мислење во врска со одредена политика за млади.

” Во суштина, и не се гледа потреба да се организира НМС и да се изберат претставници.. За разлика од стратегијата, ние чувствувавме потреба да бидеме таму, да учествуваме и да дадеме мислење.. За некои работи едноставно нема потреба, односно ние како млади гледаме да влијаеме на некоја политика за млади преку друг канал.“

Проблеми со спроведување на ЗМУМП на локално ниво

Младите лица споделија и свои видувања за практичните проблемите со спроведувањето на ЗМУМП на локално ниво.

Како прво објаснување беше издвоено постоењето на неизедначени практики меѓу општините во врска во начинот на кој тие ги исполнуваат обврските наметнати од ЗМУМП. На пример, еден од претставниците од ФМО смета дека суштински проблем на локално ниво е *„начинот на конституирање и воспоставување на ЛМС, дека нема еден унифициран начин како се случува тоа, што доведува до тоа голем дел од општините на различни начини да ги воспоставуваат и конституираат ЛМС, да има различен начин на функционирање на совет меѓу општина и општина.“*

Како втора причина ја наведуваат диспропорционалноста меѓу општините од аспект на демографската структура и учеството на младото население во вкупното население во општината *(Во некои општини има многу мал број на млади луѓе, особено во руралните општини, и во општините кои што се наоѓаат во регионите кои се најмалку развиени)*

Трета причина би била и извесната апатичност и незаинтересираност на младите, односно на формите на младинско организирање за нивно вклучување во локалните младински совети *(Во некои општини имаме увидено дека има мала заинтересираност кога станува збор за вклучувања во ЛМС. Специфично зборувам за општина Аеродром, со тоа што знам дека таму мислам дека два пати се отвори повик за иницијативен одбор, меѓутоа, немаше доволно луѓе кои што се пријавија за да се вклучат и да го конституираат ЛМС).*

Според претставниците од ФМО, младите не се воопшто во фокусот на интерес на општините. *(Младите не се приоритет во општина-*

та.. Многу малку .. Кога ќе седнеме на состанок со некој градоначалник. Ти почнуваш разговор за млади, можности за млади, тој ти зборува за спортските клубови, како тие се активни, како тие функционираат и како ги посетува.. сфаќаш дека, далеку се млади и спортски клубови. Спортот е многу мал дел, ние збориме за учество, за едукација, за образование..)

Конечно, младите го препознаваат и недостигот од финансиски средства како една од причините зошто ЗМУМП не ги испорачува очекуваните резултати на локално ниво. *(И, дополнително, општините имаат многу голем проблем при финансирање и отворање на младински центри. Ова првично се должеше на пандемијата, па после енергетската криза, меѓутоа според разговорите со општините, отворањето на младинските центри е проблем од пред сè финансиски аспект, поради тоа што они немаат доволно финансии за да ги отворат тие центри.)*

Во врска со Регистарот

Претставниците на ФМО сметаат дека бројот на впишани субјекти во Регистарот е мал и не го одразува вистинскиот број на организации кои работат со млади или на теми од младинска проблематика. Главна причина, според ФМО, е тоа што организациите не препознаваат јасен бенефит од уписот во регистарот.

„Дел од нашите членки не се впишани во регистарот, бидејќи не гледаат дополнителна вредност да бидат впишани во ре-гистарот.. други чекаат да им помине собрание, нови членови, такви некои активности.. не гледаат важност веднаш да се ре-гистрираат.“

„Мислам дека АМС недоволно го промовира. Не кажува кои се предностите кои една младинска организација ги добива

доколку се впише во Регистарот.. Што друго освен финансиските поволности, би добил јас како младинска организација..“

Во интервјуата беа предложени повеќе алтернативи за надминување на оваа состојба:

- Да се дефинира **јасен бенефит од уписот во Регистарот**. На пример, беше предложено решение во сите отворени повици од органите на државната управа и општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје, да се внесе критериум организацијата да биде впишана во регистарот (*Ако има државни средства, отворени повици и се внесе критериум да организацијата биде регистрирана во Регистарот, мислам дека ќе се подобри интересот кај организациите.. Ако не, вака на отворен повик, одма прво ќе се регистрираат, насилно да речеме, па после ќе аплицираат*).
- Да се организира **кампања за запознавање на граѓанските организации со можностите кои ги нуди Регистарот** – добивање на статус форма на младинско организирање. Кампањата би можела да биде организирана од страна на АМС, но и од чадор организациите кои се впишани во регистарот.
- **Намалување на трошоците за упис** во Регистарот (*Дефинитивно, би било олеснување ако по службена должност се прибираат документи од страна на АМС.. Или доколку се дигитализира целиот тој процес на пријавување*).
- **Дигитализација** на начинот на поднесување барање за упис на регистар.

„Фактот што впишувањето на ФМО може да се направи само физички, што е ОК за луѓе од Скопје, но за младинска организација од помал град што има ограничени средства, кој би бил поттикот да одам специјално во Скопје и да се впишам во Регистар.“

„Во консултациите што ги имаме со млади, пораките се поедноставување на процедурите и дигитализација. Денешните млади не се навикнати со папка документи да одат по институции за да завршат работа.“

„Да се поедностави процесот и да може електронски да се врши уписот.“

Финансирање од буџетот на Република Северна Македонија

Како главен коментар на законската одредба која предвидува на годишно ниво да се издвојува 0,3% од буџетот на РСМ за спроведување на ЗМУМП е тоа што на претставниците на ФМО не им е јасно што е опфатено од овој износ, односно за кои намени би биле издвоени средствата. Во прилог дел од одговорите од интервјуата:

„Имаме многу политики за млади што се раширени по министерства, по општини и сето тоа, ама што од тоа конкретно опфаќа млади.. Некако се испреплетени обврските... Не е дека имаме стратегија, па сега за стратегијата се распределуваат парите.. И пак тука имаме делегирање одговорност на различни министерства, ама знаеш за што се.. Вака некако сите политики се и стратегии кои опфаќаат млади, ама многу е испреплетено и тешко да се распознае и измери дали е тоа вистински кон млади насочено... или е нешто инфраструктурно..“

„Искрено, јас кога го читам тоа, го разбираам дека секоја активност, секој процес што произлегува од тој закон, треба да се покрие од тие пари.. Меѓутоа, немам информација дали до сега тоа што е направено е предвидено во тој 0,3%. И дали тој 0,3% е даден воопшто на АМС да го спроведува законот.“

„Фали како податок, дека е нејасно каде се распределуваат тие 0,3%.“

„Јас како тоа го разбираам, за спроведување на овој закон, специфично кога се однесува на овој закон се однесуваат тие 0,3%. Во законот пишува не за сите активности за млади, туку специфично за спроведување на овој закон.. На пример, истражувачки центар е под АМС, и ќе оди под АМС... Но, службеникот за млади во Министерство за правда ќе оди во буџет на Министерство за правда.. Во која програма оди тоа? Ова е малку конфузно.“

Повеќе размислувања беа искажани со цел да се надмине овој проблем:

„За мене наједноставното решение е имаме 0,3% за спроведување на овој закон, АМС е главната институција за спроведување на овој закон, еве ви купче пари 0,3% , бујрум спроведувајте го законот.. Меѓутоа, проблемот е можеби тоа што со законот се додаваат функции што влегуваат во рамките на други органи на државна управа, што предизвикува комплексност и потешкотија во однос на финансирањето. Кој ги дава парите и кој на кого дава отчет за тие пари? И во што спаѓаат тие пари, дали тие пари се во тие 0,3 или од некоја посебна ставка на министерството?“

„Добро би било да има директно буџет за млади. Буџетот за млади треба да биде насочен кон собранијата, кон АМС.. Конкретно мислам дека буџетот треба да влезе кај АМС и да се исполни стратегијата, која искрено се надевам дека ќе се донесе.. и тоа многу доцни веќе.. се прави стратегија која веќе треба да се применува оваа година.“

„Да, ако се знае тие 0,3% каде одат, која институција е одговорна.. На пример, АМС е надлежна, кај нејзе одат.. Мислам дека ќе биде многу појасно и полесно ќе се следи финансирањето.. Вака нема никаков тек.. Не знам кое би било идеално решение, ама мора на буџетот да му се следи трагот, каде оди.. Не да биде расчленет по институции за демек политики за млади.. Зошто пак ќе се случи како со претходната стратегија.. Ќе имаме национална стратегија без буџет за млади да биде имплементиран.“

Дел од интервјуата опфатија и видувања на ФМО во врска со адекватноста на минималниот износ на средства од 0,3% од буџетот на РСМ, односно дали овие средства се доволни за ефикасна примена на законот.

„Поради тоа што немаме увидено целосна имплементација на законот со сите работи, не можеме да знаеме дали се доволно тие средства или не.. Веројатно би требало да дојдеме до некоја целосна имплементација на законот, специфично и за канцеларии, службеници и слично, па да увидиме дали тоа е доволно . И покрај тоа што, еве, тоа можеше да се види околу националната стратегија за млади, колку државата има издвоено пари, дали тие пари влегуваат во тие 0,3% или не.“

„За да видиме дали е доволно, може само да пресметаме младинските организации колкав буџет имале и дали таа сума е еднаква на 0,3. Повеќе во насока организациите да не зависат од донаторски средства, туку да можат да ги имплементираат активностите од државниот буџет. Зошто сега немаме идеја колку е.“

Финансирање од буџетите на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје

Идентично како и во случајот со финансирањето од централниот буџет, повторно, размислувањата на ФМО одат во насока дека е потребно дополнително прецизирање за кои намени се издвојуваат 0,1% од буџетот на општината на годишно ниво.

„Во пракса, не им е јасно на организациите.. Поголем дел од организациите би очекувале тоа да биде повик за проекти со средства кои би биле доделени, ама не сите општини имаат повици за проекти.. така што тука сосема не е јасно и не сите организации, посебно помалите на локално ниво, знаат за сите овие структури.“

„Дел од овој буџет треба да биде и за локалната стратегија.. Сега пак, не знам дали во буџетот би требало да влегуваат трошоци за седниците на советот, за службеникот за млади.. Тоа го видовме дека е проблем со систематизацијата, дека они не можат да бидат вработени како такви.. ама според некое мое видување тоа би бил процентот, дека овие трошоци мора да се покријат од тој процент.“

„Па истото е, поради тоа што не знаеме дали средствата што биле одвоени за ЛМС се влечат од тие 0,1%.. Локалната младинска стратегија треба да биде усогласена со националната .. и општо дали службениците за млади, дали нивните плати се плаќаат од тие 0,1%.“

Низ интервјуата беа презентирани и повеќе идеи како да се подобри локалното финансирање на младите.

- **Средствата за млади да не се доделуваат единствено на ФМО преку отворени повици, туку да бидат финансиски поддржани и активностите на другите младински тела и сервиси за млади на локално ниво.** „Организациите ги користат средствата, ама според мене, не би требало да ги користат само организациите, туку и самата општина да иницира активности на кои што ќе ги троши средствата. Не само да им ги предаде на организациите, туку и општината и службеникот за млади. На крајот на денот, тоа му е не-говата улога, да иницира.. Башка и центрите и локалната организација која ги води центрите, би требало да знае да ги иницира активностите во рамки на центарот.. не само, да има само повик за проекти. Самата општина да организира активности преку механизмите кои се направија со законот.“
- **Да се земе предвид големината на општината и демографската структура на населението.** „Мислам дека треба да биде полесно, со тоа што не сите општини имаат толкав буџет. Мислам дека треба процентуално да се издвојува, во зависност од големината на буџетот на општината, затоа што не може за сите да биде ист процентот. Некои општини кои што немаат млади или се премали, не може да извадат толкав процент. Или и да можат, нема за што да ги потрошат реално.“
- **Да се воведат програма за млади, во која ќе се предвидуваат средства за младите од општинскиот буџет.** „На пример, да има програма за млади и во таа програма се гледа и за совет, и за центар, и за плати и придонеси, и за се останато поврзано со млади. Мене би ми било полесно за следење.“

Во врска со отворените повици за финансирање на млади

Во овој дел произлегоа две сознанија. Прво, дека бројот на отворени повици од страна на органите на државната управа или општините / општините на градот Скопје / Градот Скопје е многу мал, од една страна, но и износот на средства (како во вкупен износ, така и за одделна проектна апликација) е многу мал. *„Отворени повици како за млади досега имале АМС, Министерството за политички систем. Ние на тие аплицираме. Не знам, има веројатно култура, што се насочени за невладини организации, но не сме се пријавувале на тие повици, па не сум сигурна. И општините имаат отворени повици со многу мали средства, смешни.“*

Второ, ФМО реагираат и на процедурите за поднесување апликација за отворените повици за финансирање на проекти за млади. Главната критика е насочена кон мошне кратките рокови при аплицирањето, што оневозможува дел од организациите да ги приберат потребните документи наведени во повикот.

„Искрено, процесот на аплицирање е непотребен, бидејќи се бараат преголем број документи, уверенија.. И многу често се дава рок од 3 дена да се соберат документите. Ние често се соочуваме со тој проблем. Град Скопје неколку пати имаше повици каде што сакавме да аплицираме. Отприлика, во февруари ги објавуваат повиците и даваат рок од 5 дена за аплицирање. А најкраткиот рок за кој што УЈП ги издава тие документи што ги бараат (уверенија за платени придонеси, на пример) е 7 дена. УЈП знае и да доцни, и да ги издадат уверенијата и после 10 дена и нема шанси да аплицираш на рокот.. Првиот пат, беше пред неколку години, и го промашивме рокот рокот, не можевме да аплицираме .. После станавме свесни дека во февруари се објавува повикот и почнавме во јануари да ги обезбедуваме

документите и чекавме да пуштат повик.. Тоа се случуваше, значи прекратки рокови имаат.“

Службеници за млади

При интервјуата беше нотирано дека службениците за млади се особено потребен и корисен сервис за младите, како на национално, така и на локално ниво. Меѓутоа, претставниците на ФМО забележуваат дека, како по некое непишано правило, изборот на службеник за млади се врши од редот на вработените во општинската администрација. Вообичаено, тие вработени имаат и други работни обврски на своите матични работни места, и поради тоа не се доволно информирани за прашањата од интерес на младите или не се доволно посветени на пружањето сервисни информации за младите. Проблемот е посебно акутен на локално ниво, каде службеникот за млади треба да ја координира и канцеларијата за млади.

„Креваат на телефон, има некаков контакт, ама пак не е тоа како што би требало да биде.“

„Службеник за млади е замислено. Иако не е јасно, верувам дека сите го очекуваат тоа. Лице што е целосно посветено и нема други обврски. И што ги разбира работите. На пример, во една општина каде што соработувавме, тоа беше некој правник. Жената немаше допир со младински политики или со активности за млади. Иако сте на иста маса, не те разбира што сакаш да направиш.“

Решавањето на ваквата состојба го гледаат во две опции.

- **Прецизирање на обврските на службеникот за млади.**
„Прво, мора да се дефинира кои ќе бидат одговорностите и работата на младинските службеници. Односно, што точно ќе прават тие луѓе. Поради тоа што мислам дека во законот

е многу нејасно напишано, службеникот за млади е контакт точка за млади, координира активности итн., меѓутоа ајде да видиме што значи тоа во пракса. Мислам дека ни самите институции не знаат, а мислам дека и ние како младински организации не го знаеме одговорот на тоа што точно треба да биде работата на службеникот за млади“.

- **Креирање на работно место „службеник за млади“.** „За да се зголеми посветеноста, може да се размисли за вработување лице на работна позиција службеник за млади.“

Предлози / препораки

Околу начините и механизмите како да се подобри финансирањето на младите, но и да се обезбеди поефикасна примена на ЗМУМП, беа презентирани разновидни предлози, ставови и решенија.

Главен заклучок од овој дел е дека младите од ФМО, во основа, го поддржуваат ЗМУМП. Сепак, како главен недостаток на актуелниот текст на законот сметаат дека е тоа што законот не содржи одредби со кои се уредува што би се случило доколку не се исполнети барањата предвидени во законските одредби.

„Законот нигде не предвидува што би се случило доколку не се почитуваат тие рокови, односно никому ништо ако не се исполнат.. Тоа е нешто што не е доречено во законот и не е дорегулирано.. Најлесно е да ги назначат службениците, пола од тие може и не знаат дека се назначени како службеници за млади..“

Во оваа смисла, доколку се изменува и дополнува ЗМУМП во иднина, задолжително би требало да се вклучат и одредби за надзор и контрола, како и прекршочни одредби.

За другите прашања и предизвици со кои се соочуваат ФМО, беше споделено размислување дека решението го гледаат во поажурна

примена на ЗМУМП, поголема инволвираност како на државните актери, така и на младинскиот сектор за жива примена на ЗМУМП, како и допрецизирање на отворените прашања со подзаконски акти.

„Претходната стратегија беше одлична.. Сега се потрошија огромни пари за да се направи нова стратегија, а текстот е мно-гу сличен со претходната стратегија. Проблемот со претходната стратегија беше нема пари, нема акциски планови да се турка стратегијата.. и сега пак правиме нова стратегија. Мислам дека и со законот исто ќе биде. Пак ќе правиме нов закон, што ќе биде многу сличен со постојниот и никаков конкретен чекор нема да има да мрднат работите.“

„Ако се враќаме на процесот на менување на законот, тоа само ќе трае, ќе се одолговлекуваат процедурите, наместо побрзо да ги решаваме работите во друга насока, со подзаконски мерки..“

Младите дадоа и конкретни идеи и препораки за подобрување

- **Воведување регионални правила.** Оваа препорака посебно би важела за младинските центри како сервис за младите. „На пример, регионални центри.. Одредени општини апсолутно немаат потреба, ни физичка можност да имаат центар.“ Во оваа насока, е коментарот и на уште еден претставник на ФМО: „Можеби на регионално ниво, согласно планските региони да има некакво тело, би било посоодветно, но секако тоа да се остави да не биде задолжително формирање на локален младински центар, туку да се остави можност да се формира локален младински центар, исто и за локалните младински совети.“
- **Поскоро формирање и започнување со работа на истражувачкиот центар.** Како можно решение во овој дел беше предложено создавање на стратешко партнерство меѓу АМС и ФМО, со цел да се вклучат истражувачките капацита-

тети на невладиниот сектор и да се користат веќе создадените, но дифузирани податоци релевантни за младите. „Тој истражувачки центар треба да биде корисен за да има политики за млади базирани на докази, а тој најдобро би бил организиран од младинските организации.“

- **Да се олеснат процедурите за формирање на младинските тела.** „Начинот на конституирање на ЛМС е малку комплексен и би го сменил.. Не знам кој е најсоодветниот модел, но дефинитивно би го сменил.“
- **Зајакнување на позицијата на АМС, посебно во делот на финансирањето.** „Во однос на финансирањето, треба да биде изрично кажано дека АМС е надлежна за спроведување на овој закон и дека средствата поврзани од овој закон треба да се префрлат специфично таму.. поради тоа што би дале поголема одговорност за спроведување на законот и можеби некаков инсентив дека вистинки ќе се замараат да го спроведат законот.“
- **Да се појасни улогата и функцијата на канцелариите за млади.** „Уште е многу нејасно која е функцијата на канцелариите за млади, како истите треба да се формираат и што треба да се случува во нив. Дали овие канцеларии преземаат активности или тоа е само канцеларија во рамки на општината каде што ќе работи службеникот за млади. Истата дилема ја имаат и самите општини. Дел од општините во таа канцеларија сместуваат и други службеници, на пример службеник за односи со јавноста и други позиции што не се релевантни за младите. Некои општини имаат воспоставена канцеларија за млади со тоа што советот на општината донел одлука за доделување просторија на ЛМС и тоа го сметаат како канцеларија за млади, иако по дефиницијата во законот тоа не е канцеларија за млади. Треба да се појасни што е канцеларијата за млади и која ќе биде нејзината улога.“

8.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Носењето на Законот за младинско учество и младински политики претставува голем исчекор кон обезбедувањето системско решение за уредување на младинските политики и поддршка на младите лица во земјата. Младите се од витално значење на општествениот, социјалниот и економскиот развој во Република Северна Македонија. Донесувањето и примената на ЗМУМП се очекува да обезбеди зајакнување на позицијата на младите лица во македонското општество и да поттикне нивен развој.

Меѓутоа, три години по неговото донесување, праксата покажува дека примената на законот е проследена со низа предизвици. Дел од нив се инхерентни и се должат на вградените решенија во законскиот текст, односно отсуството на одредби од суштинска важност, додека дел се резултат на пошироки социјални, финансиски, економски, политички и останати општествени влијанија. Во оваа група на фактори би ги вброиле демографската структура на населението, мигра-

цијата и одливот на млад кадар од земјата, квалитетот на образовниот систем, невработеноста, посебно младинската невработеност, ставовите и перцепциите на младите лица, можностите за личен и професионален развој, политичката култура во земјата, последиците од здравствената криза и др. Сите овие фактори може да влијаат врз динамиката со која се применуваат обврските предвидени во ЗМУМП и ефикасноста на нивната примена.

Во оваа студија се фокусиравме на анализа на примената на ЗМУМП во делот на механизмите за обезбедување финансии за негово спроведување, односно поддршка на младите лица во земјата. Конкретно, предмет на анализата беше да се истражи колку средства се издвојуваат од страна на буџетот на РСМ и буџетите на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје на годишно ниво за младите и младинските политики. Односно, дали од Буџетот на РСМ на годишно ниво се издвојуваат 0,3% за спроведување на ЗМУМП и дали од буџетите на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје се издвојуваат 0,1% за потребите на младите, како што е уредено во член 25 од ЗМУМП? Практично, студијата имаше за цел да го анализира државното финансирање на младите и младинските политики во земјата. Податоците кои беа обработени се однесуваат на 2022 година.

За потребата на истражувањето беа користени податоци од повеќе примарни и секундарни извори:

- податоци за извршени трансакции од буџетски корисници и единици корисници кон форми на младинско организирање од Регистарот на форми на младинско организирање кој го води АМС;
- податоци од завршните сметки на буџетот на РСМ и буџетите на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје, добиени преку барања со слободен пристап до информации од јавен карактер или објавени на веб страната, односно службеното гласило на единицата на локалната самоуправа.

- податоци за издвоена и реализирана административна, финансиска и логистичка поддршка за потребите на локалниот младински совет, локалната стратегија за млади, канцеларијата за млади, младинскиот центар и советникот за млади обезбедена од страна на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје, добиени преку барања за слободен пристап до информации од јавен карактер;
- Наоди од спроведени вкупно 10 интервјуа, од кои 5 интервјуа со претставници од органите на државната управа и општините и 5 интервјуа со претставници на формите на младинско организирање за обезбедување квалитативен увид во примената на ЗМУМП, со посебен фокус на финансирањето.
- анализа на достапни претходни истражувања, како и релевантни прописи од областа.

Генерален заклучок до кој беше дојдено при истражувањето е тоа **дека одредбите со кои се предвидува одреден износ на средства да се издвојува од буџетот на РСМ, односно буџетите на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје не се во целост исполнети.** Односно, во 2022 година не биле издвоени и реализирани 0,3% од Буџетот на РСМ за спроведување на ЗМУМП, односно мал број на општини издвојуваат средства во висина од најмалку 0,1% од буџетот на општината за потребите на младите. Како поткрепа на ова тврдење ги истакнуваме следните наоди до кои беше дојдено при истражувањето:

- Вкупниот буџет на АМС, која според Законот за организација и работа на органите на државната управа е орган кој ги врши работите што се однесуваат на грижата за психофизичкиот развој на младите и нивната заштита од болести на зависности, проституцијата, криминалот и други социопатолошки појави; грижата за статусот на младите; поттикнувањето и помагањето на различните облици на организирање на

младите; преземањето активности за создавање услови за задржување во Република Македонија на способните и талентирани млади, како и создавањето услови за стимулирање на нивното враќање во Република Македонија и др., во 2020, 2021 и 2022 година **изнесува 0,2 % од вкупните расходи на Буџетот на Република Северна Македонија.**

- Најголем дел на расходите на АМС отпаѓаат на расходите за спорт (80% од вкупните расходи). Расходите на програмата Млади се значително пониски и се движат во распон од 3,9% до 5,2% од вкупните расходи на АМС во анализираниот период од 2020 до 2022 година. **Доколку се споредат со расходите на буџетот на Република Северна Македонија, тогаш може да се заклучи дека вкупните расходи на програмата млади на АМС изнесуваат 0,008% од вкупните расходи на Буџетот на Република Северна Македонија, што е далеку под законски предвидениот минимум.**
- Понатаму, анализата на трансакциите од буџетските корисници и единиците корисници кон формите на младинско организирање од Регистарот на ФМО покажа дека во 2022 година имало вкупно 200 вакви трансакции во кои биле исплатени вкупно 46,4 милиони денари (0,016% од планирани расходи на Буџет на РСМ во 2022 година). Ако од овој износ се одземат трансакциите од АМС кон ФМО, **тогаш вкупниот износ на трансакции во 2022 година кон ФМО изнесува 42,473,123 денари, односно 0,015% од вкупните расходи на Буџетот на РСМ во 2022 година (Во овој износ се вклучени трансакциите од буџетските корисници и единиците корисници од централно и локално ниво).**
- Доколку се издвојат трансакциите единствено од страна на буџетските корисници и единици корисници на централно ниво кон ФМО, тогаш износот на исплатени средства изне-

сува **37 милиони денари**. Од нив, **7.282.645 денари** (19,5%) се исплатени на младинските организации, **25.316.761 денари** (67,8%) на организациите за млади и **4.742.669 денари** (12,7%) на младинските чадор организации. Прикажано во релативен износ, вкупниот износ на исплатени средства кон ФМО изнесува **0,013% од вкупните планирани расходи на буџетот на РСМ во 2022 година**. Конкретните износи по буџетски корисник се дадени во табелата во продолжение.

- Иако во член 26, став 3 од ЗМУМП е предвидено Владата на Република Северна Македонија во рок од 18 месеци од денот на влегувањето во сила на овој законот да донесе Национална стратегија за млади, стратегијата за периодот 2023- 2027 до сега не е донесена. Не е донесен ниту Акциски план за реализација со дефинирани активности, динамика, носители на активности и проекции на буџетски средства, како и услови и индикатори за евалуација за спроведувањето на Националната стратегија за млади. Донесувањето на Националната стратегија за млади и Акцискиот план е од круцијална важност за финансирање на младите, младинските политики и младинското учество во земјата. **Разумно е да се очекува дека износот на издвоени средства во Буџетот на РСМ за идната фискална година, односно по донесувањето на Стратегијата и акцискиот план да се зголеми со цел непречена реализација на предвидените активности.** Меѓутоа, во овој момент, е невозможно да се оценат нивните финансиски импликации.
- И на локално ниво се доцни значително со спроведување на одредбите од законот и формирање на предвидените тела, сервиси и стратешки документи од интерес на младите. За илустрација, мониторингот на НМСМ за примената за ЗМУМП во 2022 година покажа дека само 22 општини имале формирано ЛМС во 2022 година, локална стратегија за млади била

донесена во вкупно 8 општини. Канцеларија за млади постоела во вкупно 8 општини во земјата, а во исто толку општини постоел и младински центар во 2022 година. Службеник за млади имале назначено 62 од вкупно 81 општина, вклучувајќи ги општините на Градот Скопје и Градот Скопје. Како последица, мал е бројот на општини кои издвојуваат средства за младите, односно за финансиска поддршка на телата, документите и сервисите кои треба да постојат во општината, согласно ЗМУМП.

- Во врска со финансирањето на локално ниво, анализата на трансакциите евидентирани во Open Finance базата покажа дека само 16 општини (20% од вкупниот број) реализирале трансакција кон одредена ФМО во 2022 година. Анализата на поединечните износи, пак, покажа дека само седум општини исплатиле средства на форми на младинско организирање во износ повисок од 0,1% од реализираните расходи на буџетската сметка во 2022 година. Тоа се општините Битола, Велес, Гостивар, Кавадарци, Куманово, Охрид и Чаир. Доколку пак, износот на исплатените средства кон форми на младинско организирање го споредиме со вкупните реализирани расходи во буџетот на општината, тогаш единствено општината Охрид исплатила средства кон формите на младинско организирање во износ повисок од 0,1%.
- Само неколку од општините во земјата формирале ЛМС и обезбедиле административна, финансиска и логистичка поддршка за негово функционирање. Општината **Битола** во 2022 година, на пример, издвоила вкупно 600.000 денари за финансирање на програми, проекти и простор за млади (0,07% од реализираните расходи на основниот буџет на општината). Од нив, 250.000 денари биле предвидени средства за ЛМС. Во **Валандово**, пак, во 2022 година биле предвидени средства во износ 0,7% од основниот буџет на општи-

ната (590.000 денари) за Програмата за млади предложена од ЛМС. Во програмата за работа на ЛМС за 2023 година на општината **Гевгелија** е предвидено да се издвојат 264.000 денари (0,11% од реализираните расходи на основниот буџет на општината) за спроведување на младинските политики и активности. Општината **Кисела Вода** одговорила дека „општината има обезбедено 0,001% средства од годишниот буџет за 2022 година за поддршка на ЛМС“. Општината **Кочани** издвоила 40.000 денари за ЛМС (0,11% од реализираните расходи на основниот буџет на општината), а додека **Зрновци** издвоила 41.000 денари (0,22% од реализираните расходи на основниот буџет на општината) во 2022 година. Во општината Илинден, ЛМС е формиран во септември 2022 година и за неговото функционирање била обезбедена административна и финансиска поддршка. Во општината Сарај, пак, ЛМС е во фаза на регистрација. Меѓутоа, во 2022 година општината издвоила вкупно 800.000 денари, односно 0,71% од реализираните расходи на основниот буџет на општината.

- Младински центри постојат во 8 општини во земјата. Од нив, 4 општини одговорија уредно и навремено на поставеното прашање за обликот и обемот на административна, финансиска и логистичка поддршка била обезбедена за потребите на Младинскиот центар. Така, општината Велес во посебна наменска ставка предвидела и обезбедила вкупно 200.000 денари за поддршка на активностите на Младински центар Велес (0,07% од реализираните расходи на основниот буџет на општината). Општината Кавадарци издвоила 600.000 денари за работата на Младинскиот центар во 2022 година (0,12% од реализираните расходи на основниот буџет на општината). Младинскиот центар ги користи финансиските средства согласно годишна програма. Од буџетот на општина Куманово за 2022 година се предвидени и исплатени 600.000,00 дена-

ри за потребите на Младинскиот центар (0,10% од реализираните расходи на основниот буџет на општината). Општината Струмица за потребите за формирање на Младинскиот центар и реконструкција и адаптација на просторот, општина Струмица обезбедила 4 мил. денари во 2022 година (0,78 % од реализираните расходи на основниот буџет на општината).

- Втор општ заклучок до кој беше дојдено при истражувањето дека формулациите кои се употребени во ЗМУМП, а се однесуваат на финансирањето се прилично општи. **Односно, одредбите од членот 25 на ЗМУМП не содржат јасни насоки кои активности / иницијативи / проекти се сметаат за „средства за спроведување на ЗМУМП“, кога станува збор за финансирање од страна на Буџетот на РСМ, односно што опфаќа „средства за млади“ кои треба да се издвојуваат од буџетите на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје.** Како последица, овде се јавуваат повеќе практични дилеми. На пример, се поставува прашање дали средствата доделени на организации за млади евидентирани во Регистарот на отворен повик од некој државен орган претставуваат средства кои се наменети за спроведување на ЗМУМП, ако притоа повикот преку кој се доделени средствата не е директно поврзан со млади и младински прашања (на пример, повик за проекти од областа на заштита на животна средина, култура, образование и сл.). Или, ситуација кога на повик за проекти за млади / младински прашања се доделуваат средства на организации кои не припаѓаат на ниту една ФМО (младински организации, организации за млади и чадор младински организации), односно не впишани во Регистарот на ФМО кој го води АМС. На локално ниво, посебна дилема претставуваат средствата кои се наменети, на пример за спортски клубови во кои членуваат средношколци – дали овие средства би биле средства за поддршка на спорт

или издвоени и реализирани средства за млади. Проблемите со толкувањето на член 25 од ЗМУМП беа потенцирани на сите поединечни интервјуа спроведени за потребите на истражувањето.

И трет општ заклучок е дека постојат **суштински разлики во финансирањето на централно ниво и финансирањето на локално ниво.**

Односно, финансирањето на централно ниво е претежно насочено кон спроведување на законот, финансирање на АМС, но и другите тела / активности кои произлегуваат од ЗМУМП (како на пример, активности предвидени со Националната стратегија за млади, односно акцискиот план на стратегијата, отворени повици на органи на управа и сл.), креирањето и спроведувањето на младинските политики и сл. На локално ниво, државното финансирањето е пред сè насочено кон поддршка на телата и сервисите за млади, и поретко поддршка на организации кои обработуваат теми од младинска проблематика преку доделување средства на отворени повици. Оттука, би требало да се направи попрецизна дистинкција меѓу финансирањето на младите, младинските политики и младинското учество на централно ниво, односно преку средства обезбедени од Буџетот на РСМ и финансирањето на младите на локално ниво, односно преку средства обезбедени од буџетот на општината, општината на Град Скопје и Градот Скопје.

Врз основа на овие општи заклучоци беа формулирани повеќе препораки:

- Младите, младинските политики и младинското учество треба да бидат признати како суштинско приоритет и прашање од стратешки интерес за развојот на земјата, што значи додавање на младите на листата на стратешки приоритети;
- Потребно е, што поскоро, да се обезбедат дополнителни средства за секторот, односно програмата Млади на Агенцијата за млади и спорт. Во оваа насока е и заклучокот во Из-

вештајот од ДЗР кој гласи: „финансиски недоволно се поддржани активностите на младите кои не се поврзани со спортските активности, како дел од областите за кој АМС со закон е основана и задолжена да ја следи состојбата, односно истиот е минимален и се сведува на награден фонд за доделување награди за млади талентирани лица“.

- Покрај финансиските средства, потребно е да се зајакнат и административните, човечките и логистичките капацитети на АМС. На кус рок, оваа препорака може да биде интерпретирана како потреба од зголемување на бројот на вработени во секторот Млади со цел пополнување на систематизираниите, а непополнети работни места. На среден и долг рок оваа препорака би значела зајакнување и на административните и логистичките капацитети на Агенцијата – формирање на истражувачки центар, функционирање на инспекциска служба за надзор на спроведувањето на ЗМУМП, подобрување на комуникацијата со ФМО (подобрување на веб страната, отстранување на бариери за користење на канали за комуникација кои се преферирани од младата популација и сл.)
- Отворените повици за поддршка за ФМО се одличен механизам за зајакнување на младинскиот сектор и формите на младинско организирање во земјата. Затоа, препораката во овој дел е почесто да се користат како алатка за поддршка на ФМО. Меѓутоа, со цел директно да е поврзат повиците со ЗМУМП, добро би било законот да се дополни со одредба во која ќе се предвиди можност буџетските корисници, односно единиците корисници, како на централно, така и на локално ниво да можат преку отворени повици да доделуваат средства на ФМО за прашања поврзани со младите, односно младинските политики. На овој начин, ќе може транспарентно и предвидливо да се издвојуваат средства на годишна основа од страна на релевантните институции.

- Националната стратегија за млади (2023-2027) и Акцискиот план мораат да бидат донесени што е можно поскоро. Во овие стратешки документи се утврдуваат целите и приоритетите на младинските политики, но и потребните организациони, финансиски и административни мерки за нивно остварување. Акцискиот план, меѓу другото, треба содржи проекции на буџетски средства за предвидените активности. За да овие документи бидат донесени, АМС треба да обезбеди мислење од Националното советодавно тело за млади. Националното советодавно тело за млади не е комплетирано, бидејќи не се избрани младинските претставници. **Во овој дел, препораката е адресирана до ФМО што поскоро да свикаат иницијативен одбор и конституираат Национално собрание на млади кое ќе ги избере младинските претставници во советодавното тело. Младинскиот сектор има обврска активно да учествува во креирањето и следењето на младинските политики, вклучувајќи ги и фискалните импликации преку учество во советодавното тело.**
- Еден од главните недостатоци на ЗМУМП е тоа што не содржи одредби за контрола и надзор. Дополнувањето на ЗМУМП со одредби во кои ќе се предвиди кој ќе врши контрола и надзор врз спроведувањето на законот ќе помогне во негова поефикасна примена. Во моментот, со преодните и завршните одредби на ЗМУМП се уредени роковите во кои Владата, АМС и останатите органи на државната управа, општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје треба да ги исполнат барањата содржани во законот. Меѓутоа, недостакуваат одредби со кои ќе се уреди што би се случило кога утврдениот рок не би бил испочитуван. Ова дополнување на ЗМУМП се очекува дека ќе го забрза функционирањето на законот на локално ниво, посебно во делот на формирање на ЛМС и сервисите за млади. Од нивното функционирање,

пак, ќе зависи и износот на средства кои ќе се издвојуваат од страна на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје на годишно ниво.

- Добро би било член 25 од ЗМУМП да се допрецизира, односно да се објасни што значи формулацијата „средства за спроведување на ЗМУМП“ во став 1 каде е уреден најнискиот износ на средства кои се издвојуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, односно да се допрецизира што се подразбира под формулацијата средства за млади во став 2 каде е уреден износот кој се издвојува од буџетите на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје. Во оваа смисла може да се размисли и за раздвојување на одредбите кои се однесуваат на финансирање на централно ниво (од Буџетот на РСМ), наспроти финансирање на локално ниво (од буџетите на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје).
- Да се размисли и да се испитаат можностите за програмско буџетирање на младите, младинските политики и младинското учество, преку програма и потпрограми. Како пример може да послужи Програмата за остварување на социјалната заштита.
- Да се популаризира упис во Регистарот на младински организации, организации за млади и чадор организации. Во оваа активности би можело координирано да се вклучат АМС и ФМО. Посебно се значајни младинските чадор организации кои можат да ги презентираат придобивките од уписот на Регистарот пред своите членки.
- Една од причините зошто граѓанските организации кои работат со млади или на младинска проблематика не се упишуваат во Регистарот беше издвоено тоа што не гледаат јасен бенефит од уписот. Во оваа насока, може да се размислува за

пронаоѓање механизми за поврзување со уписот со бенефит за ФМО. Интересна идеја која произлезе од интервјуата е творените повици кои ги распишуваат органите на управата, општините или други институции да се предвиди како критериум да апликантот достави потврда дека е упишан во Регистарот на ФМО. На овој начин може да се поттикне интересот кај граѓанските организации да се упишат во Регистарот.

- Како втора веројатна причина зошто интересот за уписот во Регистарот е мал е тоа што организациите сметаат дека процедурата за упис е непотребно обременета со многу документи кои треба да се достават, но и поради тоа што не постои опција за електронско пријавување до АМС. За надминување на овој проблем сметаме дека дигитализацијата на процесот на аплицирање е соодветно решение. Охрабрува и тоа што од АМС беше добиена информација дека миграцијата кон дигитализација на уписот во регистарот е во согласност и со стратешките определби на владата за дигитализирање на услугите во јавниот сектор. Второ, беше забележано дека при уписот на младинските организации се бараат два документи кои организациите за млади и чадор организациите не ги доставуваат во прилог на барањето за упис во Регистарот: решение за извршен упис во ЦР, со кое се потврдува дека организацијата е основана најмалку една година и тековна состојба од ЦР на не постара од шест месеци со која се докажува активен статус на организациите. Препораката во овој дел е АМС да ги прибира овие документи по службена должност, а младинските организации да ги доставуваат истите прилози како и организациите за млади. Идејата е да се поедностави процесот на пријавување, но и да се намалат трошоците кои ги имаат младинските организации за упис во Регистарот.

- Истражувачкиот центар беше оценето дека ќе биде многу корисна алатка за поддршка на младинските политики базирани на докази. Затоа, што поскоро треба да се систематизира во внатрешната организација на АМС, но и да се обезбедат потребни ресурси (административни, човечки и финансиски) за негово непречено финансирање. Во овој дел од препораката може да се размислува и за некаква форма на партнерство меѓу агенцијата и младинскиот сектор, со цел комбинирана употреба на ресурсите потребни за истражувачкиот центар.
- На локално ниво, се издвоија два фактори кои значително влијаат врз капацитетите на општините успешно да одговорат на обврските кои им ги наметнува ЗМУМП. Прво, **демографската структура на населението** во општините треба дополнително да се испита и да се земе предвид. Како што беше посочено на интервјуата, повеќе општини, посебно од руралните подрачја се соочуваат со огромна внатрешна и надворешна емиграција на младото население и релативно поголемо учество на повозрасната популација во вкупниот број на жители во општината. Ваквата демографска слика влијае врз тоа да општината не може да одговори успешно на барањата кои ЗМУМП ги поставува (на пример, не може да се формира ЛМС поради малиот број на млади лица не се вклучени во одредена организација и не ја препознаваат потребата од формално вклучување во носењето одлуки на локално ниво. Или, ЗМУМП предвидува повеќе сервиси за млади, но општината реално нема потреба од сите нив (на пример, младински центар). Второ, прагот од 0,1% од буџетот на општината да биде наменет за млади не ги рефлектира **финансиските можности на општините и големината на општинскиот буџет**. Моделот на државно финансирање на младите на локално ниво мора да ги земе предвид овие

специфики на општините на земјата. Затоа, при утврдувањето на минималниот износ на средства кој треба да се издвои од буџетите на општините, општините на градот Скопје и Градот Скопје, треба да се земат предвид и овие фактори со цел да се утврди колку средства реално се потребни за младите во одредени општини и колку средства општината има капацитет да издвои, по претходно направена анализа и консултативен процес во кој би биле вклучени претставници од надлежните институции (на пример, претставници од општините, ЗЕЛС, Министерството за локална самоуправа, Министерството за финансии, АМС и др.).

- Да се разгледа можноста за „регионализација“ на сервисите за млади. Односно, како што претходно беше објаснето, да утврди дали постои објективна потреба од постоење на сите сервиси за млади во секоја поединечна општина и да се размисли за можност за групирање на сервисите во соседни општини (на пример, еден младински центар да биде организиран и поддржан од повеќе соседни општини со мал број на жители). На овој начин би се обезбедила поефикасна алокација на општинските ресурси и би се обезбедиле повалитетни сервиси за млади.
- Иако, согласно ЗМУМП, службениците за млади се назначуваат како во органите на државната управа, така и во општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје, анализата на законот и неговата примена, покажа дека службениците за млади имаат значително различни работни обврски и задолженија во органите на управата, наспроти во општините. Причината за ова се должи на тоа што службениците за млади во општините имаат обврска да ја координираат и канцеларијата за млади (која не постои во органите за управата). Често пати, службеникот за млади во општината на секојдневна основа е во комуникација со младинскиот центар,

помага во процесот на формирање на ЛМС, дава поддршка за подготовка на локалната стратегија, ги координира отворените повици и сл. Истовремено, службениците за млади имаат и други тековни обврски поврзани со работните места на кои се примарно ангажирани. Затоа, сметаме дека постои објективна потреба службеникот за млади да се систематизира како посебно работно место во општините, со цел да се обезбеди поквалитетен сервис за млади. Во иднина, може да се размисли и за систематизирање на службеникот за млади како посебно работно место во органите на државната управа и останати институции кои би имале потреба и корист од ваков работен профил, секако по направена претходна анализа за оправданоста од оваа реформа, со вклучени економски, фискални и пошироки општествени импликации.

- Еден од ризиците кои влијаат врз примената на ЗМУМП, а кој беше идентификуван на интервјуата, беше слабата координација и комуникација меѓу сите засегнати страни поврзани со младите и спроведувањето на ЗМУМП. Затоа, неопходно треба да се работи на зајакнување на оваа комуникација и координација, со што би се обезбедила подобра и поефикасна примена на законот.
- Сите евентуални измени и дополнувања на текстот на ЗМУМП мора да произлезат како предлози од консултативен процес во кој ќе бидат вклучени сите клучни актери поврзани со примената на законот – Владата, АМС, поврзани министерства, општините, формите на младинско организирање и останати.
- Потребна е поддршка на активности со кои би се информирале организациите за придобивките од ЗМУМП, но и би се зголемила свеста за важноста на младите и младинскиот сектор за севкупниот економски, политички, социјален и културен развој на земјата.

- На долг рок, откако ЗМУМП ќе биде целосно применет, односно ќе бидат исполнети сите одредби кои законот ги предвидува, може да се направи анализа дали минималниот износ на средства кој е предвиден да се издвојува од буџетот на РСМ, односно буџетите на општините, општините на Градот Скопје и Градот Скопје на годишно ниво е доволен или е потребно да се менува / прилагодува.

Листа на референци

Агенција за млади и спорт (2020). Правилник за формата, содржината и начинот на водење на регистарот на младински организации, организации за млади и младински чадор организации. Достапно на: <https://api.ams.gov.mk/wp-content/uploads/2021/12/pravilnik-za-registar-na-mladinski-organizacii.pdf> (Пристапено на 15 март 2023 година)

Агенција за млади и спорт (2023). Регистар на младински организации. Достапен на: <https://api.ams.gov.mk/wp-content/uploads/2022/12/registar-na-organizaczii-zakluchno-so-15.12.2022.pdf> (Пристапено на 15 март 2023 година)

Државен завод за ревизија (2022). КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗВРШЕНА РЕВИЗИЈА НА ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ И РЕВИЗИЈА НА УСОГЛАСЕНОСТ ЗА 2021 ГОДИНА НА АГЕНЦИЈА ЗА МЛАДИ И СПОРТ СМЕТКА НА ОСНОВЕН БУЏЕТ 637-16 (01 2022 03 06/1). Достапен на: https://dzt.mk/sites/default/files/2022-11/1_9_Agencija_mladi_sport_Smetka_osnoven_budzet_637_KOMPLET_2022.pdf (Пристапено на 15 мај 2023 година)

Завршни сметки на Буџетот на Република Македонија (2001 – 2018). Достапно на: <https://finance.gov.mk/%d0%b7%d0%b0%d0%b2%d1%80%d1%88%d0%bd%d0%b8-%d1%81%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%ba%d0%b8/>

Завршни сметки на Буџетот на Република Северна Македонија (2019 – 2021). Достапно на: <https://finance.gov.mk/%d0%b7%d0%b0%d0%b2%d1%80%d1%88%d0%bd%d0%b8-%d1%81%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%ba%d0%b8/>

Закон за изменување и дополнување на буџетот на Република Северна Македонија за 2022 година (Службен весник на РСМ бр. 164/2022)

Закон за младинско учество и младински политики (Сл. Весник на Република Северна Македонија, бр. 10/20)

Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010 и 51/2011 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 96/2019 и 110/2019),

Национален младински совет на Македонија (2023). Мониторинг извештај за имплементацијата на законот за младинско учество и младински политики во 2022 година. Скопје: Национален младински совет на Македонија.

Одлука за формирање на Национално советодавно тело за младински политики (Службен весник на Република Северна Македонија бр. 158 од 12 јули 2021 година). Достапно на: <https://www.slvesnik.com.mk/Issue/s/404c9342eceb4c7194e3504a01966206.pdf>

Правилник за систематизација на работните места во агенција за млади и спорт (консолидиран текст, Бр. 01-388/3 од 17.09.2015 год., Измена бр.01-2320/2 од 02.11.2015, Измена бр.01-956/4 од 11.08.2016, Измена бр.01-154/4 од 30.01.2017 година, Измена бр.01-843/6 од 19.04.2018 год., Измена бр.01-843/11 од 11.06.2018 год., Измена бр.01-843/16 од 10.10.2018 год., Измена бр.01-425/12 од 27.03.2019 год., Измена бр.01-848/9 од 28.05.2018 год, Измена бр.01-425/12 од 28.03.2019 год., Измена бр.04-496/3 од 02.03.2021 год.) Достапно на: <https://ams.gov.mk/public-information/sistemizacija-so-site-izmeni-15-06-2021> (Пристапено на 15 април 2023 година)

Собрание на Република Северна Македонија (2023). 11:00 Јавна дебата за актуелните младински политики - Сала „Борис Трајковски“- 31.03.2023 год. Достапно на: Собраниска дебата <https://www.youtube.com/watch?v=YfOpid7uGel> (Пристапено на 15 април 2023 година)

Open finance база на податоци

ПРИЛОЗИ НА ДОКУМЕНТОТ

Прилог 1.

Износ на исплатени средства на формите на младински организации во 2022 година од буџетските корисници и единиците корисници (во денари)

Назив	младинска организација	организација за млади	чадор организација	ВКУПНО
4002002151070		943137		943137
4002009514039		560843		560843
4002017550834		10000		10000
4002017552349		767903		767903
4002999138826		1675875		1675875
4004006120040		200000		200000
4004996107353	300780			300780
4007015519109		600000		600000
4007016522383		580000		580000
4015999103040		280000		280000
4016999102989	6790645			6790645
4017006158751	600000			600000
4017013522795		280000		280000
4017013523813			1719155	1719155
4019009502740		280000		280000
4020011514788		170000		170000

4020014526531		265000		265000
4021004144963			4243504	4243504
4021015526710		35000		35000
4021999124986		2021022		2021022
4027013517878		1437824		1437824
4028000124830		454000		454000
4028006149975		280000		280000
4029005131734		821998		821998
4029006134710		483409		483409
4030000377539		5843800		5843800
4030001410122		911125		911125
4030001411030		702578		702578
4030002437199		75000		75000
4030003481981		68728		68728
4030005576785		50000		50000
4030006586652		300000		300000
4030007623128	501481			501481
4030984182490	30000			30000
4030998347565		1625		1625
4030999407049	42000			42000
4032013520171		360000		360000
4032013520260		430000		430000
4032016530526		310000		310000
4032018537650		117047		117047
4043017523363		3661967		3661967
4044009501195		280000		280000

4044015511445		617690		617690
4055016501194		420000		420000
4057009501939	290000			290000
4057012515614		724000		724000
4058010504212		316000		316000
4058013515428		280000		280000
4058013517706		3167987		3167987
4080009501698		280000		280000
4082009501690		832000		832000
ВКУПНО	8554906	31895558	5962659	46413123

Прилог 2.

Исплатени средства од АМС кон форми на младинско организирање (2020, 2021 и 2022 година) (во ден.)

Форми на младинско организирање	2020	2021	2022	ВКУПНО
ЗГ МЛАДИТЕ МОЖАТ СКОПЈЕ			280000	280000
Здружение „Мултиетничка интеграција за интернационални култури МОЗАИК МЕИК“ – Скопје	160000			160000
Здружение за дислексија АЈНШТАЈН Скопје	270000			270000
Здружение за едукација и тренинг ЦЕТ ПЛАТФОРМА Скопје	200000	200000		400000
ЗДРУЖЕНИЕ ЗА ЛОКАЛЕН И РУРАЛЕН РАЗВОЈ			280000	280000
Здружение за локален и рурален развој Тетово	200000			200000
Здружение за општествена грижа и владеење на правото „Урбано Општество“ Скопје	160000			160000
здружение за развој на младите ФАКТОР – Кичево	200000			200000
Здружение Иницијатива за граѓански ИГИ Гостивар	160000	81750		241750

ЗДРУЖЕНИЕ ИНИЦИЈАТИВА ЗА ГРАЃАНСКИ ИНТЕГРАЦИИ – ИГИ ГОСТИВАР		280000	280000
ЗДРУЖЕНИЕ МОЗАИК – МЕИК СКОПЈЕ		280000	280000
Здружение на граѓани „Младински образовен форум“	275000		275000
Здружение на граѓани за остварување и унапредување на човековите права, одржлив локален и рурален развој и прифаќање на културната разноличност ЕДИНСТВО НА ЗАЕДНИЦИТЕ од СКОПЈЕ	265000	200000	465000
Здружение на граѓани за истражување, развој, едукација и мониторинг НОВА УРБАНА ИДЕЈА – Скопје	200000		200000
ЗДРУЖЕНИЕ НА ГРАЃАНИ ЦЕНТАР ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ И АНАЛИЗИ НОВУС СТРУМИЦА		280000	280000
ЗДРУЖЕНИЕ НА ГРАЃАНИ ЦРОР НЕГОТИНО		280000	280000
Здружение на меѓународна младинска соработка ИНТЕРАКТИВ – Битола	200000		200000
Здружение на млади правници ЛЕГАЛ ТИНК – Штип	160000		160000

КОАЛИЦИЈА СЕГА ПРИЛЕП		300000	300000
ЛАГ СКАРДУС С.ЈЕГУНОВЦЕ,ЈЕГУНОВЦЕ		280000	280000
МКЦ – БИТОЛА		280000	280000
Младинска организација – Здружение за општествена акција, едукација и превентива (ЕАСП) Скопје и Прилеп	200000	200000	400000
Младински Културен Центар – Битола	270000		270000
НОВА УРБАНА ИДЕЈА СКОПЈЕ		280000	280000
ОДРЕД „НАУМ НАУМОВСКИ БОРЧЕ“ КР. ПАЛАНКА		280000	280000
СВТ СКОПЈЕ		280000	280000
СОЈУЗ ЗА МЛАДИНСКА РАБОТА СКОПЈЕ		280000	280000
Сојуз на извидници на Македонија		200000	200000
СППФ ЈУСТИНИЈАН ПРВИ – СКОПЈЕ		280000	280000
Студентски парламент на Факултетот за електротехника и информациски технологии – Скопје		200000	200000

Студентски парламент на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство – Скопје	160000	200000		360000
Фондација за културна и научна афирмација и презентација Македонија презент	270000			270000
Фондација за локален развој и демократија ФОКУС Велес		200000		200000
Центар за образовни и развојни иницијативи ИНОВА ЛАБ БИТОЛА		200000		200000
ВКУПНО	3350000	1681750	3940000	8971750

